

ZPRAVODAJ

UNIVERZITY PARDUBICE

číslo 11, UNOR 1998

Pracovní setkání vedení Univerzity Pardubice s poslanci Parlamentu ČR nad vysokoškolským zákonem

V rámci pokračujících jednání vedení univerzity, fakult a akademických senátů se uskutečnila na pozvání rektora Univerzity profesora Pytely beseda s poslanci Parlamentu ČR Mgr. Kučerou a Ing. Bartoškovou a zástupci Univerzity k připravovanému zákonu o studiu na vysokých školách.

Univerzitu zastupovali rektor prof. Pytela, proděkan FChT doc. Kotyk, předsedové akademických senátů Ing. Zelenka z DFJP a RNDr. Černá z FES, doc. Handlír za AS FChT a zástupkyně Studentské rady UPa Petra Brtníková.

Většina zúčastněných se zabývala hodnocením a připomínkami ke všem předchozím postupně předkládaným návrhům zákona, takže jejich názory vycházely ze znalosti problematiky.

Zástupci Univerzity konstatovali, že návrh, který předcházel současnému, byl propracovaný a kompaktní. Změny a úpravy, které návrh zákona doznal po nástupu ministra Gruši do funkce, vnesly některé neorganické a nelogické prvky.

Připomínky zástupců Univerzity se soustředily zejména do následujících oblastí:

1. Otázka univerzitního a neuniverzitního typu vysoké školy

Bylo konstatováno, že zavedení neuniverzitního typu vysoké školy je nadbytečné, protože

příslušnou problematiku je možné řešit formou fakulty, na které se případně studují pouze bakalářské programy.

2. Otázka školného, respektive poplatků za studium

Přítomní vyjádřili nesouhlas s názorem Ing. Bartoškové, že vysokoškolské studium je převážně investice studujícího do sebe sama. Zdůraznili, že stát musí mít zájem na svém rozvoji, a tedy na vzdělanosti populace.

Školné, respektive poplatky, se jeví užitečné jako motivační faktor při studiu, ale jejich zavedení musí provázet potřebná sociální opatření, například půjčky za vhodně stanovených podmínek pro jejich splácení. Školné musí zůstat vysoké škole, která by rovněž měla pravomoc rozhodovat o jeho využití, mimo jiné např. pro podporu kvalitních studentů.

3. Otázka Rady vysoké školy

Zástupci Univerzity doporučili znovu zvážit úkoly a pravomoci Rady ve vztahu k vnitřnímu životu vysoké školy. Nebylo by vhodné, aby pravomoci Rady narušovaly samosprávný princip vysoké školy. Na druhé straně je správné nezávislé posuzování hospodaření vysoké školy.

4. Otázka reprezentace vysokých škol (Rada vysokých škol, Česká konference rektorů)

Měla by být garantována v zákoně, aby MŠMT nemohl reprezentaci vysokých škol opomíjet při svém rozhodování.

5. Otázka početního zastoupení studentů v senátech

Početní zastoupení by se mělo pohybovat kolem 30% vzhledem k problematice, která je v senátech řešena.

RNDr. Milada Černá
předseda Akademického senátu fakulty ekonomicko-správní
a senátorka Akademického senátu Univerzity Pardubice

V souvislosti s počátkem nového roku požádala redakce Zpravodaje vedení fakult a ÚJHS

o odpověď na tři otázky:

- 1. Jak hodnotíte z pohledu vedení fakulty uplynulý rok 1997?*
- 2. Co bylo pro Vás nejvýraznějším momentem roku?*
- 3. S jakými plány a představami vstupujete do nového roku 1998?*

Děkan Dopravní fakulty Jana Pernera - prof. Ing. Milan Lánský, DrSc.:

1. Fakultě bylo přiznáno právo habilitací a profesorských řízení. Nástupem studentů do 1. ročníku byl uzavřen pětiletý "pardubický" cyklus. Všechny ročníky jsou nyní naplněny studenty přijatými v Pardubicích. Univerzita Pardubice po dlouholetém úsilí převzala objekty bývalého stavebního učiliště, a tak se začal naplňovat třetí a poslední faktor realizace a stabilizace DFJP v Pardubicích. To jsou pozitiva. Zásadní negativum je všeobecně známé. Je to dopad ekonomické recese v ČR, která se v podobě t.zv. "vládních balíčků" hluboko dotkla všech vysokých škol. Avšak negativní účinek je dvojnásobně těžký pro naši fakultu, která nutně musí budovat laboratorní a technickou základnu pedagogické a vědecké činnosti.

2. Za nejvýraznější moment považuji, už zmíněné právo habilitačního a profesorského řízení. Protože bez tohoto práva je důstojná existence fakulty nemožná. K tomu přistupuje úspěšná evaluace studijního oboru Dopravní management, marketing a logistika. A třetím výrazným momentem je výrazné zapojení DF JP do mezinárodní spolupráce prostřednictvím grantu Evropské unie SONRAIL, a programů TEMPUS a COPERNICUS.

3. V roce 1998 budeme dále budovat DF JP, a to se zaměřením na další zvyšování vědeckopedagogické úrovně fakulty, na budování laboratoří, na přípravu nových studijních oborů a zaměření a na uskutečnění určité restrukturalizace fakulty (nové katedry).

Děkan fakulty chemicko-technologické - prof. Ing. Jaromír Šňupárek, DrSc.

1. Rok 1997 byl pro mne z větší části třetím rokem již druhého funkčního období. Proto se při hodnocení roku uplynulého pochopitelně ohlížím až do roku 1992. V průběhu uplynulých šesti let byly postupně studijní programy našeho inženýrského studia přetvářeny ze čtyřletého, čtyřletého + jeden rok až na standardní pětileté, přičemž od akademického roku 1994/95 byl zaveden kreditní systém hodnocení studentů. Právě v uplynulém roce proběhly první státní zkoušky, kterými naši studenti ukončili první stupeň inženýrského studia. Byl jsem velmi potěšen vysokou úspěšností studentů i skutečností, že se podařilo nalézt velmi racionální způsob, jakým byly první státní zkoušky vedeny. Vypracování celého kreditového systému, který je fakultě zaveden, i organizace prvních státních zkoušek je dílem proděkana pro vědu a pedagogiku prof. Ivana Pavlíka a kolektivu dalších pedagogů, kteří s ním účinně spolupracovali. V roce 1997 byly pro kreditový systém upraveny i studijní programy specializací, čímž byla restrukturalizace studijních programů v podstatě ukončena.

Každý uplynulý rok života fakulty je nezbytné hodnotit i z hlediska rozsahu a kvality vědecké práce, která je nedílnou součástí práce vysokoškolského pedagoga. Podrobné údaje uvedu ve výroční zprávě předkládané jako každý rok akademické obci fakulty, avšak již dnes je možno na základě pravidelného výročního hodnocení všech učitelů říci, že i rok 1997 byl z hlediska počtu prací publikovaných v mezinárodních časopisech, příspěvků prezentovaných na mezinárodních konferencích v Evropě i vzdálenějším zahraničí nebo objemu získaných grantových prostředků úspěšný. Kvalita vědecké i pedagogické činnosti některých mladých kolegů byla podkladem pro jejich úspěšnou habilitaci právě v uplynulém roce. S radostí konstatuji, že přes postupný odchod zkušených pedagogů - docentů a profesorů - do důchodu, se v minulém roce počet docentů a profesorů na počátku a na konci roku v podstatě nezměnil. Jako pozitivní skutečnost roku 1997 hodnotím i nástup několika mladých kolegů, absolventů doktorandského studia, kteří, pokud setrvají, přispějí k omlazení učitelského sboru.

Nemohu opominout hodnocení minulého roku z hlediska ekonomického. Nedostatek finančních prostředků mzdových, provozních a zejména investičních velmi negativně poznamenal a limitoval původní představy vedení o rozvoji fakulty pro rok 1997 již na počátku roku. Jako velmi demotivující jsme hodnotili přerozdělení příspěvku na tvůrčí činnost, který univerzita získala zejména za vědeckou činnost FChT, a z něhož fakulta nakonec získala jen velmi malou část. Nedostatek financí umocněný dalším krácením příspěvku na základě tzv. "balíčků opatření" bylo možno překonat jen díky významnému přínosu grantových prostředků, jejichž objem přesáhl 12 milionů korun a využitím prostředků, získaných vedlejší hospodářskou činností. Přes nepříznivé okolnosti fakulta dodržela akademickým senátem schválený rozpočet, což já osobně pokládám za mimořádně pozitivní skutečnost. Upřímně děkuji všem kolegům a kolegyním, kteří se svojí prací na tomto výsledku podíleli.

2. Z hlediska vedoucího fakulty to bylo vedle úspěšného průběhu poprvé konaných prvních státních zkoušek též zařazení záměru výstavby nové budovy fakulty chemicko-technologické do rozvojového programu Univerzity Pardubice a vypracování objemové studie k tomuto záměru, vybudování nových prostor v TP Doubravice pro nově strukturovaný ústav ochrany životního prostředí a zřízení Univerzitního ekologického centra v jeho rámci. Nejvýraznějším negativním momentem minulého roku bylo pravděpodobně rozhodnutí vedení univerzity, že budova současného rektorátu, s níž je od počátku spjata existence VŠCHT a nynější FChT v ní má odnepaměti umístěno studijní oddělení, dále děkanát, počítačové a seminární učebny, laboratoř katedry řízení procesů a výpočetní techniky, archiv studijního oddělení, bude odevzdána školskému úřadu výměnou za postoupení integrované střední školy stavební pro DFJP. Otázka získání vyhovujících náhradních prostor pro laboratoř KŘPVT a počítačové i seminární učebny FChT není dodnes vyřešena.

Z hlediska vedoucího ústavu polymerních materiálů pokládám za nejvýraznější moment roku 1997 získání grantových investičních prostředků z Fondu rozvoje vysokých škol, které spolu se sdruženými prostředky fakulty a zejména ústavu umožnily zlepšit experimentální vybavení pracoviště.

Nejvýraznějším momentem roku 1997 pro mě osobně bylo bezesporu narození druhé vnučky.

3. Za zásadní pokládám vyřešení všech otázek souvisejících s náhradou ztracených prostor v budově U Frančků (to by však měl být především problém vedení univerzity) a s přechodem katedry ekonomiky a managementu z FES zpět na FChT a dále sestavení rozpočtu pro fakultu a jeho schválení akademickým senátem fakulty. Na počátku dubna 1998 předám děkanství do rukou doc. Josefa Kotyky, který byl akademickým senátem FChT zvolen do této funkce na další období. Těším se, že se budu větší měrou než dnes podílet na výuce a že se budu více věnovat svým doktorandům.

Děkan fakulty ekonomicko-správní - doc. Ing. Radim Roudný, CSc.

1. Minulý rok z hlediska vnitřního života Fakulty ekonomicko-správní Univerzity Pardubice nepřinesl zásadní zvraty. Fakulta pokračovala v trendu zkvalitňování práce, především výuky, kterou považujeme za primární funkci vysoké školy. Pro fakultu se podařilo získat několik dalších, vysoce kvalifikovaných pedagogů a zavedli jsme některé další předměty, na příklad v oblasti bankovníctví a cenných papírů. Ačkoliv pedagogické zatížení učitelů je značné, daří se realizace řady vědních a odborných aktivit. Mezi zajímavé a úspěšné akce možno počítat konferenci a následný seminář k etice. Snažíme se, aby odborné aktivity byly i ekonomicky přínosné, získané prostředky jsou úměrné typu fakulty a výrazně posilují naši činnost. V roce 1997 jsme na příklad zřídili multimediální učebnu v hodnotě cca 2 miliony korun z prostředků fondů Evropské unie.

Výuka je kvantitativně dobře zajištěna malokapacitními učebnami v objektu "901" Stavařov, kvalita těchto učeben však není nejlepší, poněvadž se jedná o využití původně ubytovacích prostor. Nový školní rok jsme zahájili výukou v posluchárně, dočasně vybudované v tělocvičně bývalého stavebního učiliště. Bez této posluchárny by zajištění výuky bylo velmi problematické. Kapacita počítačových učeben je vzhledem k obdobným fakultám vysoká, na jeden výukový počítač připadalo cca 8 studentů denního studia. Navzdory tomu jsou počítačové učebny naším úzkým profilem, v roce 1997 se, vzhledem k nedostatku prostředků, nepodařilo vybudovat další učebnu s 20 počítačovými místy.

Dbali jsme na úsporný provoz fakulty, což potvrdilo výjezdní zasedání kolegia UPa v konci roku. Bylo konstatováno, že naše počínání bylo hospodárné v personální oblasti (počet učitelů a výše platů), v provozních nákladech i ve využívání ploch.

2. V každém případě byl minulý rok výjimečný, poněvadž bylo završeno dlouholeté úsilí o rozvoj naší univerzity. Byl získán areál bývalého učiliště na Stavařově a otevřena nová Univerzitní knihovna. Dále byly potvrzeny nemalé prostředky na realizaci dostavby knihovny tzv. stavba II, která zajistí tolik potřebné velkokapacitní výukové prostory na Stavařově. Tyto kroky byly a jsou zaměřeny na zkvalitnění výuky a považují jejich realizaci za strategický zlom v úsilí o výstavbu moderní chemické fakulty a celkové dobudování univerzitního kampusu na Stavařově. Je pochopitelné, že tyto změny přinášejí některé nepříjemnosti pro učitele, na příklad stěhování a podobně. Jedná se však o důstojné zajištění výuky současné i budoucí, což je podstatné.

3. Fakulta dovrší 7 let svého trvání. Chceme pokračovat v započatých trendech zkvalitňování práce i života fakulty. Jsme si vědomi, že poptávka po obecných ekonomech je v naší republice v podstatě naplněna. Proto jsme rádi, že zaměření naší fakulty je orientováno na veřejnou správu, tedy na oblast, kde trh práce nasycen není a poptávka roste. Budeme pokračovat v přípravě a realizaci dalších, v republice doposud nepokrytých, studijních zaměření, usilovat o vlastní výchovu budoucích učitelů a vědeckých pracovníků.

Ředitelka Ústavu jazyků a humanitních studií UPa, paní doc. PhDr. Věra Poláčková, CSc.:

1. Jsme rádi, že zájem o studium u nás je stále značný. Momentálně u nás studuje 2 176 studentů.

2. V uplynulém roce jsme realizovali kromě standardních činností první úspěšné státní závěrečné zkoušky učitelství v magisterském studiu. Velké úsilí jsme věnovali tvorbě akreditačních materiálů, které byly projednány Ústavní radou ÚJHS a Radou pro rozvoj humanitních věd. S jejich doporučením byly v listopadu schváleny Vědeckou radou UPa a postoupeny Akreditační komisi vlády ČR.

3. V akreditačním řízení budou posuzovány studijní obory: anglický jazyk, historie, německý jazyk, pedagogika. S napětím očekáváme její závěry, neboť interní odborné posudky i ze zahraničí nám dodávají optimismus a sílu pro další zkvalitňování vzdělání v humanitních oborech na Univerzitě Pardubice.

Představuje se - Univerzitní ekologické centrum - nejmladší účelové zařízení univerzity

Od 1. října 1997 zřídila Univerzita Pardubice Univerzitní ekologické centrum. Bylo založeno jako organizační součást Ústavu ochrany životního prostředí Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice, která je pověřena jeho řízením. Co vedlo k tomuto kroku, co mu předcházelo, jaká jsou očekávání do budoucna? O tom bychom Vás chtěli stručně informovat v následujících řádcích.

Pedagogická činnost v oblasti ekologie, ochrany a tvorby životního prostředí, environmentálního managementu, hygieny a bezpečnosti práce představuje významný prvek, který spojuje fakulty tak rozdílného zaměření, jako jsou fakulty UPa. Výuka je úzce spojena s činností vědecko-výzkumnou, která tvoří samozřejmou součást práce vysokoškolského učitele; umožňuje zapojit zájemce z řad studentů do výzkumných prací přispívajících k formování profilu absolventa. Výuka v tomto oboru vyžaduje vedení podstatné části cvičení z jednotlivých předmětů formou cvičení laboratorních - tedy i konstituování laboratoří, vybavených vhodnou přístrojovou a výpočetní technikou. Do roku 1997 byla výuka (a následně i výzkumná činnost) zabezpečována na jednotlivých fakultách samostatně. Mezifakultní spolupráce byla poměrně omezená, protože výuka probíhala v učebnách příj. laboratořích rozmístěných v několika budovách značně od sebe vzdálených a zejména praktická výuka musela být často řešena provizorně - exkurzemi, tematickými prohlídkami, výukou v laboratořích jiných škol a institucí (ISŠ, SÚDOP aj.). Proto již v roce 1995 byla zahájena rekonstrukce objektu bývalého Střediska výpočetní techniky v areálu univerzity v Doubravících. V rámci projektu FRVŠ čj. F 0547/1995, TO č. 1/2995 "Společná laboratoř se zaměřením Identifikace škodlivých vlivů antropogenní činnosti na životní prostředí" zde jako hlavní součást Univerzitního ekologického centra vznikla společná laboratoř pro praktickou výuku předmětů environmentálního zaměření. Byl instalován laboratorní nábytek, vybavena a do provozu uvedena počítačová učebna, zakoupeno chemické sklo a drobné vybavení neinvestičního charakteru, dále byly provedeny rozsáhlé stavební úpravy, financované FCHT.

Dokončení společné výukové laboratoře UEC přináší univerzitě prospěch zejména v pedagogické, ale i v ekonomické oblasti: společná laboratoř s univerzálním vybavením slouží k výuce posluchačů denního, distančního i doktorandského studia, přičemž přístrojové vybavení je možno sdílet pro laboratorní úlohy modifikované podle požadavků jednotlivých

vyučujících. Fakulty využívající služeb UEC zajišťují již jen úhradu spotřebovaného materiálu v jejich skutečné výši. Dosáhlo se významné úspory (cca 40.000 Kč/školní rok), protože např. výuka předmětu Životní prostředí na DFJP sem mohla být přenesena z prostor pronajatých na Integrované střední škole Pardubice (zde se výuka konala v období "rozběhu" DF JP v letech 1995/96 a 1996/97).

V září 1997 byla zahájena cvičení z předmětu Životní prostředí pro posluchače 2. ročníku denního studia Dopravní fakulty Jana Pernera. Vybudováním Univerzitního ekologického centra a přesunem výuky do společné laboratoře tak byly vytvořeny podmínky pro přizpůsobování náplně úloh nárokům jednotlivých oborů na praktické znalosti, zručnosti a návyky budoucích absolventů tak, aby byly v souladu s požadavky, s nimiž se absolventi setkají v praxi.

Existence společné laboratoře přináší i další výhody:

- softwarové produkty (databáze, výukové programy) jsou soustředěny do počítačové učebny, která je vybudována jako součást komplexu společné laboratoře (zčásti se tak uvolnily přetížené fakultní počítačové učebny);
- vytvořením společných výukových prostor se usnadnila a podpořila spolupráce mezi pedagogy různých fakult, kteří zabezpečují výuku tohoto zaměření

Co je ještě potřebné dodat?

V současné době probíhá novelizace řady zákonů vztahujících se k životnímu prostředí. Např. nový zákon o odpadech, který platí od 1. 1. 1998, vyžaduje třídění odpadů u původce - posluchači DFJP proto musí být připraveni na požadavky praxe týkající se např. nakládání s kapalnými odpady (identifikace ropných látek a nakládání s nimi vyžaduje znalost fyzikálně-chemických charakteristik, s jejichž měřením se studenti seznamují v průběhu laboratorních cvičení), nakládání s tuhými odpady aj.

Posluchači všech fakult by proto měli

- být vybaveni základními informacemi o možnostech analýzy složek životního prostředí
- být seznámeni na příkladech vhodných pro příslušný obor studia se základy nejdůležitějších analytických metod
- znát bezpečnostní problematiku (hygienu a bezpečnost práce, průmyslová toxikologie, testy a analýzy rizik, předcházení haváriím; konkrétně např. možnosti použití prostředků pro zneškodnění ropných látek při havarijních únicích)
- ovládat principy metod fyzikálního charakteru a vybraných technologií pro ochranu

životního prostředí

- mít základní vědomosti z oblasti biologických aspektů vztahu člověk-příroda
- ovládat způsoby záznamu zvuku a obrazu pro kontrolu stavu životního prostředí a následné regionální rozhodovací procesy (záznamy na video, zhotovení fotodokumentace, záznam zvuku a analýza hluku, zpracování hlukových studií v souvislosti s dopravou aj.).

Pro náročnější úlohy dopravně-technického charakteru (emisní kontrola automobilů apod.) jsou vytvořeny podmínky pro laboratorní cvičení na Dislokovaném pracovišti DFJP ve Starém Hradišti.

Přístrojové vybavení laboratoře je tedy sdíleno studenty různých fakult a zaměření, proto je náplň cvičení upravena tak, aby složitější úlohy (např. pro posluchače FChT) optimálně navazovaly na jednodušší úlohy pro studenty nechemických fakult.

Katedra ochrany životního prostředí FChT připravuje v prostorách ekologického centra nová laboratorní cvičení specializace. Tyto laboratorní úlohy jsou zaměřeny na chemické metody identifikace, separace, detoxikace a zneškodňování škodlivých látek v životním prostředí, zejména odpadů. Jedná se o zcela novou, tímto způsobem doposud nevyučovanou problematiku; je do výuky zaváděna zejména s cílem podpořit snazší uplatňování a zavádění nového zákona o odpadech, který klade důraz na nakládání s odpadem, především na separaci. Proto je velmi důležité, aby posluchači z této oblasti získali hlubší vědomosti a praktické znalosti. Je připravována řada úloh, jejichž rozsah závisí na možnostech nákupu přístrojového vybavení. Rámcově se jedná o následující témata:

- Odstraňování rozkládání olejových emulzí z řezných chladicích kapalin a odpadních vod
- Odstraňování fenolů z odpadních vod
- Odstraňování těžkých kovů z vod (srážením, iontoměniči, flokulací apod.)
- Určování stupně degradace odpadního polyetyleny (fólií) viskozimetrickou metodou (využije se vybavení pro viskozimetrii, používané i DFJP)
- Odstraňování dusitanů a dusičnanů z odpadních vod

Studenti všech oborů se musejí orientovat v softwarových produktech z oblasti legislativy, GIS, v databázích vlastností nebezpečných látek apod. V současné době jsou k výuce zaměřené na informační systémy pro ekologii k dispozici demoverze různých programů a výukové programy.

Vzhledem k tomu, že již vybudovaná počítačová učebna příslušející ke společné laboratoři bude v nejbližší době připojena na Internet, jsou připraveny dvě nové úlohy zaměřené na vyhledávání informací ekologického charakteru s využitím internetovských vyhledávacích nástrojů.

V lednu 1998 byl ukončen první výukový semestr v laboratoři UEC. Začátek nebyl jednoduchý a vyžadoval hodně práce a úsilí - díky dobré spolupráci mezi fakultami navzájem, velké ochotě jak pracovníků odboru pro výstavbu a technický provoz, tak i zaměstnanců dílen, a v neposlední řadě díky pochopení řady podniků a ústavů, které poskytly přístroje, sklo i další drobné vybavení zdarma nebo za symbolické ceny, se však podařilo překonat všechny "potíže růstu". Do zahájení dalšího běhu cvičení dozná ještě jak obsahová náplň jednotlivých úloh, tak i vybavení laboratoře mnohých změn a zlepšení. Připravují se skripta s návody na cvičení, podařilo se získat kompletní soupravu pro základní tribotechnickou diagnostiku olejů, "na spadnutí" je připojení počítačové učebny na Internet.

Hlavním problémem jsou - jak jinak ve školství - omezené finanční prostředky. Nejpalcivější je v současné době inovace výpočetní techniky, která již nevyhovuje požadavkům uživatelů. Minimální náklady na přestavbu PC486, na zakoupení serveru a propojení počítačů učebny do lokální sítě představují cca 300 tisíc Kč. Snad se podaří je pro UEC získat a dosáhnout tak toho, že vybavení učebny nebude horší než technika, s níž studenti pracovali na středních školách. Rovněž využívání služeb Internetu je nutnou podmínkou dalšího rozvoje pedagogické i vědecko-výzkumné činnosti - význam má jak rutinní ovládání práce se službami Internetu, tak jejich využívání při výuce jednotlivých předmětů. Tyto vědomosti nelze získat pouze z literatury - učitelům i studentům je proto nutné poskytnout plný přístup k Internetu. I k tomu je potřebná inovace počítačů v učebně UEC; jen tak mohou nové trendy, které Internet přináší do vysokoškolské výuky, přispívat ke zvyšování její úrovně.

A na závěr by autoři chtěli připomenout některé souvislosti, které by si měli uvědomit pedagogové, vedoucí pracovníci v rezortu školství i studenti:

Environmentálně zaměřené předměty tvoří přechod mezi přírodovědnými, humanitními a technickými předměty a zároveň je spojují. Zejména kvůli chybějícím finančním prostředkům není mnohdy možno plně respektovat skutečnost, že posluchači do praxe vstoupí v době, kdy budou k výkonu svého povolání potřebovat mnohem širší rozhled než jen technicko-

inženýrský či ekonomický. Budou potřebovat také jistý "ekologický cit", alespoň minimální právní znalosti a určité praktické zkušenosti, protože se stanou účastníky složitého a ve svých důsledcích velmi závažného procesu - budou muset být garanty snižování negativního působení dopravy a průmyslu na životní prostředí. Předpokladem pro to, aby byl v technických i ekonomických procesech brán ohled na člověka a na živou přírodu, je, aby se jejich vlastnosti, možnosti a potřeby naučili studenti znát. K tomu nepostačí obvyklé "školské" vědomosti. "Eko-technici" a "envi-ekonomové" budou muset nejen dokonale znát svůj vlastní obor, ale budou muset zvládnout a pochopit techniku i ekonomiku v jejím širším ekologickém rámci. V budoucnosti jistě vzniknou zcela nové obory - komplexní energetika, komplexní materiálové hospodářství, využívání odpadů a druhotných surovin atd. Tyto obory se budou vyznačovat tím, že budou mít interdisciplinární charakter s širokým zaměřením. Nová výuka proto nesmí vycházet z faktů a jednotlivých, vzájemně nepropojených informací o realitě, ale musí zdůrazňovat tvůrčí představivost a kreativní schopnosti. Ekonomové i technici musí sledovat nejen plnění hlavních cílů, ale i postranní účinky své činnosti - a právě zde se otevírá široké pole působnosti pro spolupráci pracovníků v oblasti techniky, přírodovědných i ekonomických oborů i dalších odborníků z oblasti sociálních věd. Na tuto situaci musí být připraveny i fakulty Univerzity Pardubice.

doc. RNDr. Jaroslava Machalíková, CSc., doc. Ing. Tomáš Sákra, CSc., Ing. Jaromíra Chýlková, CSc.

35. zasedání České konference rektorů

Každé dva měsíce se schází vrcholní představitelé univerzit České republiky, aby projednali a prodiskutovali nejožehavější problémy českých vysokých škol. Dvoudenní 35. zasedání České konference rektorů, které proběhlo na půdě Západočeské univerzity v Plzni dne 29. a 30. ledna, kterého se účastnil i rektor Univerzity Pardubice prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. přijalo následující usnesení:

1. ČKR vítá současnou restrukturalizaci MŠMT, která dává předpoklady lepšího prosazování problematiky vysokých škol. Rovněž oceňuje velmi dobrou komunikaci s představiteli MŠMT.
2. Česká konference rektorů podporuje úsilí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Poslanecké sněmovny přijmout vysokoškolský zákon ještě v tomto volebním období. Upozorňuje však, že z návrhu zákona je třeba odstranit některé formulace, které omezují samosprávu a autonomii vysokých škol.
3. ČKR konstatuje, že je třeba jednoznačně rozlišovat pojem terciární vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání. ČKR podporuje diverzifikaci terciárního vzdělávání a vyjadřuje vůli se na ni podílet. ČKR však konstatuje, že úvahy o potřebách širší terciárního vzdělávání musí vycházet i z analýzy potřeby absolventů jednotlivých úrovní a oborů a finančních prostředků, které lze na vzdělávání poskytnout. Dělení vysokých škol na univerzitní a neuniverzitní je zbytečné. Systém vysokých škol je otevřený za podmínek splnění atributů vysoké školy.
4. ČKR konstatuje, že stále přetrvává napjatá a nepříznivá situace ve financování vysokých škol, což se projevuje především v souvislosti s deregulací cen energií, inflací a závažným nedostatkem investičních prostředků. Za velmi znepokojivé považujeme nutnost zvýšení cen stravného a kolejného, což dále podstatně ovlivní náklady na studium na vysokých školách.

5. ČR považuje vojenské a policejní vysoké školy za integrální součást vysokého školství ČR a pokládá za nevhodné řešit jejich postavení jiným zákonem.

(vw)

Vyhlášení

interní grantové soutěže

Univerzity Pardubice

Rektor Univerzity Pardubice

**vyhlašuje interní grantovou soutěž Univerzity Pardubice
na rok 1998.**

Tato soutěž je určena na podporu výzkumné a vědecké činnosti na Univerzitě Pardubice.

Aby se zvýšil zájem o výzkumnou a vědeckou činnost zvláště u mladých pracovníků (případně doktorandů), je pro rok 1998 určena věková hranice žadatele 35 let. Pro členy řešitelských kolektivů toto omezení neplatí.

Žádosti o udělení grantu budou přijímány na předepsaných tiskopisech prostřednictvím děkanátů fakult do konce února t.r.

Udělení grantu a náležitosti s tím související se řídí Směrnicí č. 6/1997 "Grantový fond rozvoje vědecké a výzkumné činnosti".

prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. v.r.

rektor

Nově udělené granty Grantovou agenturou ČR pracovníkům Univerzity Pardubice pro rok 1998

číslo grantu	řešitel	pracoviště	název
	Fakulta chemicko-technologická UPa		
203/98/0598	prof. Ing. Pavel Jandera, DrSc.	katedra analytické chemie	Mechanismus chro vývoj nových met výšemolekulárníci
203/98/0103	prof. Ing. Miloslav Frumar, DrSc.	katedra obecné a anorganické chemie	Amorfní chalkoge optické vlastnosti
105/98/1051	doc. Ing. Svatopluk Zeman, CSc.	katedra teorie a technologie výbušnin	Hydrodynamická tlakových polí při havarijních výbuš

203/98/P08	Ing. Ivan Švancara, Dr.	katedra analytické chemie	Uhlíkové pastové s moderními strip aplikace ve stopov bioesenciálních pr
104/98/0172	prof. Ing. Josef Tichý, DrSc.	katedra fyzikální chemie	Katalytická oxidac organické kyseliny
203/97/P09	Ing. Jiří Kulhánek, Dr.	katedra organické chemie	Studium ortho-dis
203/98/0602	prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc.	katedra organické chemie	Experimentální stu vybraných chemie
203/98/0597	Ing. Jaromír Socha, CSc.	katedra organické chemie	Syntéza a studium potenciálních her
	Dopravní fakulta Jana Pernera UPa		
101/98/0246	doc. Ing. Jaroslav Janda, CSc.	katedra dopravních prostředků	Optimalizace a so
101/98/0377	prof. Ing. Milan Lánský, DrSc.	katedra dopravní mechaniky a provozní spolehlivosti	Vliv technických MHD na prostoje, hospodárnost met
101/98/0378	Ing. Jaroslav Menčík, CSc.	katedra dopravní infrastruktury	Výpočtové model spolehlivosti dopr
103/98/0245	prof. Ing. Bohumil Řezníček, CSc.	katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky	Analýza a prognó: dopravu v pohrani
	UNIVERZITA PARDUBICE		

Veškeré informace Grantové agentury ČR naleznete na Internetu: <http://www.gacr.cz>.

(vw)

OZNÁMENÍ

Změna adresy rektorátu a telefonů

Univerzity Pardubice

Oznamujeme, že dochází v rámci Univerzity Pardubice ke změnám adres některých pracovišť a v souvislosti s novou telefonní a datovou sítí univerzity i ke změnám telefonních čísel, a to u všech pracovišť.

Nové telefonní číslo ústředny a spojovatelky Univerzity Pardubice je 603 6111,

přes něž je zajišťováno spojení na všechna pracoviště Univerzity Pardubice.

Ke spojení na jednotlivá pracoviště a pracovníky univerzity slouží rovněž přímá čísla, což jsou 7-místná telefonní čísla s jednotnou provolbou **603** z JTS a 4-místnými čísly pobočky účastníka ve tvaru **603 xxxx**.

Jednotlivé lokality jsou rozlišeny 1. číslem v čísle pobočky, tj. **6xxx** - Stavařov, **7xxx** - nám. Čs. legií, **8xxx** - Doubravice.

Od března t.r. platí tyto nové adresy:

Univerzita Pardubice

Rektorát

Studentská 95

530 09 Pardubice

tel: 040-603 6111 ústředna

sekretariát rektora: 040-603 6553

sekretariát prorektorů: 040-603 6554

sekretariát kvestora: 040-603 6556

fax: 040-603 6361

E-mail: rektor@upce.cz, prorektor@upce.cz

kvestor@upce.cz

Dopravní fakulta Jana Pernera

Děkanát

Studentská 95

530 09 Pardubice

tel: 040-603 6111 ústředna

sekretariát děkana: 040-603 6509

studijní oddělení: 040-603 6096, 603 6097, 603 6098

fax: 040-603 6094

E-mail: děkan: dekanat.DFJP@upce.cz

studijní oddělení: studijni.DFJP@upce.cz

Univerzitní knihovna

Studentská 519

530 09 Pardubice

tel: 040-603 6543 (výpůjčky), 603 6535 (informace, periodika)

tel./fax (sekretariát): 040-603 6538

E-mail: knihovna@upce.cz

Na původní adrese zůstávají tyto a další neuvedená pracoviště:

Fakulta chemicko-technologická

Děkanát

nám. Čs. legií 565

532 10 Pardubice

tel: 040-603 6111 ústředna

sekretariát děkana:

studijní oddělení:

fax:

E-mail: děkanát: dekanat.FCCHT@upce.cz

studijní oddělení: studijni.FCCHT@upce.cz

Fakulta ekonomicko-správní

Děkanát

Studentská 84

503 09 Pardubice

tel: 040-603 6111 ústředna

sekretariát děkana: 040-603 6512

studijní oddělení: 040-603 6063, 603 6022

fax: 040-603 6010

E-mail: děkanát: dekanat.FES@upce.cz

studijní oddělení: studijni.FES@upce.cz

Ústav jazyků a humanitních studií

Studentská 84

503 09 Pardubice

tel: 040-603 6111 ústředna

sekretariát: 040-603 6226

studijní oddělení: 040-603 6213

fax: 040-603 6228

E-mail: sekretariát ředitele: reditel.UJHS@upce.cz

Správa kolejí a menzy

Studentská 202

503 09 Pardubice

tel. ústředna : 040-603 6111

ředitel SKM: 040-603 6290

sekretariát SKM: 040-603 6252

vedoucí kolejí: 040-603 6253

vedoucí menzy: 040-603 6313

recepce pavilon C:040-603 6275

recepce pavilon D:040-603 6247

Volba děkana Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice

V souvislosti s končícím tříletým funkčním obdobím stávajícího vedení Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice v březnu t.r. volili senátoři Akademického senátu FChT UPa v úterý 13. ledna nového děkana.

Zasedání senátu předcházelo předvolební shromáždění akademické obce FChT, které se uskutečnilo ve čtvrtek 8. ledna 1998 v posluchárně H1 hlavní budovy fakulty na náměstí Čs.legií. Na něm byli představeni navržení kandidáti doc. Ing. Karel Handlříř, CSc. z katedry obecné a anorganické chemie a doc. Ing. Josef Kotyk, CSc. z katedry řízení procesů a výpočetní techniky. Těsně před shromážděním se vzdal své kandidatury doc. Ing. Ladislav Tichý, DrSc. ze Společné laboratoře chemie pevných látek ČSAV a Univerzity Pardubice.

Každý z kandidátů představil krátce sebe a obšírněji své představy o případném působení ve funkci děkana fakulty. Poté následovala řada otázek z pléna asi sedmdesáti přítomných posluchačů a odpovědi kandidátů, podle nichž si mohl každý z přítomných vytvořit úsudek o tom, který z obou kandidátů by v pozici děkana mohl být pro fakultu a její rozvoj větším přínosem.

Zasedání Akademického senátu Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice 13. ledna 1998, jehož se zúčastnilo všech patnáct senátorů, zahájil přesně ve 13 hodin jeho předseda Ing. Jaromír Kalous. Na programu jednání byl jediný bod - **volba děkana fakulty pro funkční období 1998 - 2001**. Po krátké diskusi, kterou vedl předseda volební komise doc. Ladislav Svoboda a při níž na doplňující dotazy senátorů reagovali oba dva kandidáti na funkci děkana doc. Kotyk a doc. Handlříř, byl do čela fakulty tajným hlasováním zvolen **doc. Ing. Josef Kotyk, CSc.** Svůj hlas mu dalo deset senátorů, tedy nadpoloviční většina. Doc. Handlříř, který odřel čtyři hlasy, se jako jeden z kandidátů na post děkana vzdal svého senátorského práva volit. Nový děkan se oficiálně ujme své funkce počátkem dubna t.r., po ukončení funkčního období dosavadního děkana FChT prof. Ing. Jaromíra Šňupárka, DrSc.

Novému děkanovi na místě popřál mnoho úspěchů v nové funkci rektor Univerzity Pardubice prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. a za vedení Fakulty chemicko-technologické proděkan prof. Ing. Ivan Pavlík, CSc. Po oficiálním ukončení jednání senátu pak novému děkanovi pogratulovalo i předsednictvo akademického senátu a všichni přítomní senátoři.

(vw)

1. státní zkoušky

na Fakultě chemicko-technologické Univerzity Pardubice

Podle studijního a zkušebního řádu FChT, část I. (pro bakalářské studium a 1. stupeň inženýrského studia) se uskutečnily ve dnech 22. - 24. září 1997 1. státní zkoušky studentů pětiletých oborů inženýrského studia ve studijních oborech "Chemie a technická chemie" a "Hodnocení a analýza potravin". Podmínky potřebné k vykonání 1. státní zkoušky a způsob jejího konání stanoví § 18 SZŘ I. Její podstatou je zkouška ze tří předmětů stanovených studijním programem, při čemž je tato zkouška chápána jako souborná či lépe průřezová. Ověřuje se jí, zda student získal vědomosti a znalosti požadované studijním programem, zda tyto znalosti chápe komplexně a ve vzájemných souvislostech s aplikací na konkrétní problémy.

Pro studijní obor "Chemie a technická chemie" stanoví studijní program zkoušku povinně z předmětů "Fyzikální chemie" a "Chemické inženýrství" a z třetího předmětu, který si student volí z nabídky "Anorganická chemie - Organická chemie - Analytická chemie".

Pro studijní obor "Hodnocení a analýza potravin" stanoví studijní program zkoušku povinně z předmětů "Analytická chemie" a "Procesy a zařízení potravinářských výroby" a z třetího předmětu, který si student volí z nabídky "Potravinářská mikrobiologie - Základy potravinářských technologií - Biochemie".

K vykonání 1. státní zkoušky se studenti přihlašovali na předepsaném formuláři předběžně, a to v měsíci dubnu s uvedením vybraného volitelného předmětu. Podmínkou nutnou k tomu, aby student mohl 1. státní zkoušku skládat, bylo, aby do 15. září 1997 dosáhl předepsaného počtu 180 kreditů z povinných a povinně-volitelných předmětů předepsaných studijním programem pro 1. až 3. nominální ročník studia. Podle § 18, odst. 11 SZŘ I lze 1. státní zkoušku bez jejího konání před zkušební komisí přiznat s celkovou klasifikací "výborně" studentovi, který splnil tyto podmínky: a) po dosažení 180 kreditů měl vážený studijní průměr lepší než 3,5; b) z předmětů stanovených studijním programem k 1. státní zkoušce nebyl klasifikován hůře než "velmi dobře"; c) z ostatních povinných a povinně volitelných předmětů nebyl klasifikován hůře než "velmi dobře - m". Této podmínce vyhověl jeden student.

Tři měsíce před 1. státní zkouškou obdrželi studenti okruhy zkušebních témat jednotlivých předmětů. Okruhy zkušebních témat připravovali členové pracovní skupiny, která 1. státní zkoušku připravovala (proděkan pro vědu a pedagogiku, prof. Holeček, prof. Macháček, prof. Vytřas, doc. Palatý, doc. Skopal).

K 1. státní zkoušce byly podle SZŘ I jmenovány tyto komise:

- pro obor "Chemie a technická chemie": jedna komise pro studenty s volitelným předmětem "Anorganická chemie", jedna komise pro studenty s volitelným předmětem "Organická chemie" a dvě komise pro studenty s volitelným předmětem "Analytická chemie".

- pro obor "Hodnocení a analýza potravin" jedna společná komise.

Aby se získaly pokud možno objektivní, jednotné a srovnatelné informace o zkouškách v různých komisích, byly komise pro obor "Chemie a technická chemie" jmenovány a zkoušky organizovány časově tak, aby oba povinné předměty (tj. "Fyzikální chemie" a

"Chemické inženýrství") ve všech komisích zkoušeli stejní zkoušející (doc. Skopal, doc. Palatý).

V oboru "Hodnocení a analýza potravin" složilo 1. státní zkoušku 11 studentů, z toho 5 s celkovou klasifikací "výborně" a 6 s celkovou klasifikací "velmi dobře". U oboru "Chemie a technická chemie" přistoupilo k 1. státní zkoušce 57 studentů denního studia a 5 studentů studia při zaměstnání. Z celkového počtu 62 studentů dvou forem studia si jako třetí, volitelný předmět 11 zvolilo anorganickou chemii, 21 organickou chemii a 30 analytickou chemii. Z 57 studentů denního studia bylo klasifikováno 17 studentů "výborně", 22 "velmi dobře", 12 "dobře", 5 "dostatečně" a 1 "nevyhověl". Z 5 studentů studia při zaměstnání byly 3 klasifikováni "dobře" a 2 "nevyhověli".

Průměrné celkové klasifikace u jednotlivých oborů (vyjádřeno klasickým průměrem) byly:

"Hodnocení a analýza potravin": 1,54

"Chemie a technická chemie": AnCh 2,68; OCh 2,38; AnalCh 1,82.

Při závěrečném hodnocení průběhu a výsledků 1. státní zkoušky, provedeném pracovní skupinou pod vedením doc. Skopala, dospělo se k těmto závěrům, poznatkům a zkušenostem:

1. Výsledky jsou relativně velmi dobré, což patrně svědčí o tom, že dobře funguje primární selekce v prvních dvou letech studia (požadavky stanovené kreditovými minimy po 1. semestru a po 2 letech studia).
2. Je třeba ovšem vzít v úvahu, že relativně velmi dobrých výsledků 1. státní zkoušky dosáhli studenti, kteří po 3 letech studia splnili požadovaných 180 kreditů. Studenti, kteří tento požadavek nesplnili, přistoupí ke zkoušce o rok později. Dá se proto předpokládat, že v dalších letech bude k 1. státní zkoušce přistupovat i část studentů hůře se vyrovnávajících s nároky studia.
3. Nejlepší výsledky jsou z předmětů "Analytická chemie" a "Chemické inženýrství" (snad vlivem čerstvě získaných znalostí), horší výsledky jsou z "Organické chemie" a "Anorganické chemie" (snad větší zapomínání).
4. U všech studentů byl vidět zodpovědný přístup k přípravě ze všech předmětů 1. státní zkoušky. Zopakování učiva probraného za tři roky podpořilo slušné znalosti jednotlivých předmětů.
5. Studenti si mohli ověřit kontinuitu a vzájemné souvislosti jednotlivých disciplín chemie, byli nuceni se připravovat z více předmětů najednou.
6. Studenti poprvé měli možnost vystoupit a prezentovat své znalosti před komisí složenou nejen ze známých učitelů, ale i z cizích osobností.
7. Relativně dobré výsledky letošních 1. státních zkoušek implikují možnost zvýšit v budoucnosti nároky.

(ze zprávy projednané Vědeckou radou Fakulty chemicko-technologické UPa)

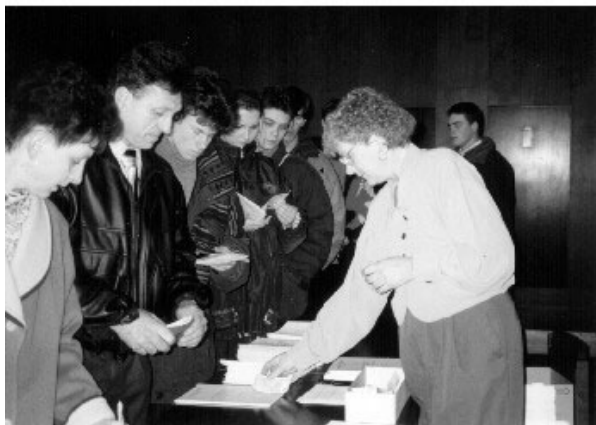
Dny otevřených dveří

Den otevřených dveří na Dopravní fakultě Jana Pernera

Ve čtvrtek 15. ledna se v kongresovém sále v areálu fakulty na Stavařově sešlo na 300

středoškolských studentů, aby využili nabídky dne otevřených dveří DFJP. Program byl zahájen v 10 hodin proděkanem pro pedagogickou činnost fakulty doc. Volkem, který spolu se zástupci vedení jednotlivých kateder a vedoucí studijního oddělení poskytli jak obecnou informaci o studiu na fakultě, tak seznámili přítomné s nabízenými studijními obory a využitím takto získané kvalifikace v praxi. Přesně pak byli potenciální uchazeči informováni o podmínkách přijímacích řízení i dalšího vysokoškolského studia.

Zároveň byl v předstihu zajištěn pro zájemce prodej vybraných skript a nabídnuty přípravné kurzy k přijímacím pohovorům na fakultu pro akademický rok 1998/99. Ty organizuje fakulta od soboty 7. února z matematiky a z fyziky od 6. března. Na diskuzi v sále pak navazovaly četné dotazy směřující na pracovnice studijního oddělení. Zúčastnění tak získali nejkompletnější informace o tom, co Dopravní fakulta Jana Pernera svým studentům nabízí.

Den otevřených dveří na Fakultě chemicko-technologické UPa

Ve středu 4. února se veřejnosti převážně studentské otevřely dveře i hlavní budovy Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice na náměstí Čs. legií. Program zahájil v 9 hodin v posluchárně H1 (v mezipatře 1. a 2. poschodí budovy) proděkan pro pedagogiku a vědu prof. Pavlík a proděkan pro vnější vztahy fakulty prof. Vytřas. Seznámili přítomné s fakultou a nabízenými studijními obory, rovněž tak podmínkami přijímacího řízení, k nimž bylo v diskusi množství doplňujících dotazů. Stranou nezůstali ani otázky bydlení a sportovního a kulturního vyžití studentů na univerzitě. Po ukončení společné části, po desáté hodině, byla zúčastněným nabídnuta prohlídka vybraných pracovišť sedmi kateder, působících v objektu hlavní budovy (katedry obecné a anorganické chemie, organické chemie, fyzikální chemie, analytické chemie, chemického inženýrství, řízení procesů a výpočetní techniky a ústavu polymerních materiálů). Dne otevřených dveří na fakultě chemicko-technologické se využilo asi 270 zájemců.

Další nabídkou vedení fakulty pro budoucí vysokoškoláky jsou přípravné kurzy k přijímacím zkouškám. Ty probíhají na půdě fakulty již od soboty 31. ledna. Po osm týdnů, až do 21. března, budou moci studenti brousit matematiku event. biologii (v bloku od 8,00 do 10,00 hodin) a chemii (od 10,00 do 12,00 hod). Zároveň jim budou poskytnuty i studijní materiály pro tyto předměty, jejichž využitelnost se nevztahuje pouze na přijímací zkoušky na Univerzitu Pardubice.

(vw)

New Electroanalytical Methods for Sensing and Probing

Pod tímto názvem se v příjemném prostředí areálu Juniorcentra u Sečské přehrady konal ve dnech 20.-24. září 1997 mezinárodní pracovní seminář. Akce byla symbolickým vyústěním úspěšné tříleté spolupráce mezi Katedrou analytické chemie FChT Univerzity Pardubice a Ústavem analytické chemie Univerzity Karla Franzena ve Štýrském Hradci v rámci tříletého projektu Nové elektroanalytické metody (projekt č. 5p1) rakousko-českého výměnného akademického programu AKTION.

Kromě pracovníků výše zmíněných institucí se semináře zúčastnili také přední odborníci z ústavů Akademie věd České republiky a dalších zemí (Slovinska, Španělska, Švédska, Řecka a Etiopie), kteří zde prezentovali 21 přednášek, zabývajících se využitím moderních elektroanalytických metod v oblasti stopové analýzy, zejména pak aplikacím elektrochemických čidel založených na uhlíkových pastách. Všechny příspěvky byly zpracovány v publikační formě a budou uveřejněny ve zvláštním čísle univerzitního sborníku Sci. Pab. Univ. Pardubice, Ser. A, Vol. 3(1997).

Po zahájení, během něhož oba koordinátoři projektu (Prof. Ing. Karel Vytřas, DrSc. z Univerzity Pardubice a Prof. Dr. Kurt Kalcher z Karl-Franzens-Universität Graz) zhodnotili výsledky dlouholeté spolupráce, zejména pak s ohledem za poslední tři roky společného projektu, pozdravil účastníky semináře jeden z nestorů České elektroanalytické chemie prof. RNDr. Robert Kalvoda, DrSc., který také krátce zhodnotil perspektivy dalšího vývoje v tomto oboru. Prof. Dr. Paulino Tuñón-Blanco (Universidad de Oviedo, Španělsko) hovořil o trendech ve vývoji biosensorů založených na uhlíkových pastových elektrodách. Řecká skupina vedená Prof. Dr. Anastasiem Voulgaropoulem (Aristotelova univerzita v Soluni) se zaměřila na analýzu životního prostředí, zatímco příspěvek etiopského kolegy prof. Dr. Heilemichaela Alemua byl věnován teoretickým otázkám spojeným s přenosem náboje na rozhraní dvou nemísitelných elektrolytů. Bylo by možno jmenovat další, z osobního hlediska jsem ale ocenila zejména skutečnost, že kromě špičkových expertů dostali příležitost také mladí vědečtí pracovníci a doktorandi z obou spolupracujících univerzit. Jednání semináře probíhalo v přátelské atmosféře a jelikož jednacím jazykem byla angličtina, byla to zvláště pro naše doktorandy skvělá šance, aby si vyzkoušeli prezentaci svých výsledků v tomto světovém jazyce.

Součástí semináře byly i některé společenské akce jako návštěva zámku ve Žlebech, exkurze do pardubického pivovaru nebo krátký pěší výlet údolím Doubravy. K příjemné pohodě přispělo také slunečné a relativně teplé počasí, které umožnilo i posezení u táboráku na rozloučenou. Takže vedle výměny odborných informací přispěla tato akce především k navázání nových přátelských, neformálních kontaktů, významných pro další spolupráci naší univerzity na mezinárodním poli.

Ing. Alena Komersová
Katedra analytické chemie
Fakulta chemicko-technologická UPa

O účast na pracovním semináři a zhodnocení projektu jsme požádali také paní Mag. Marii Maier, jednatelku programu AKTION Rakousko - Česká republika. S jejím názorem se můžete seznámit v následujících řádcích:

Projekt Nové elektroanalytické metody, na jehož závěr se konal seminář New Electroanalytical Methods for Sensing and Probing, byl jedním z prvních velkých několikaletých projektů výzkumné a pedagogické spolupráce, které byly schváleny v rámci bilaterálního programu AKTION Rakousko - Česká republika. Po tříleté době trvání projektu řešitelé z obou spolupracujících kateder konstatovali, že se mezi katedrami etablovalo ustálené partnerství, které se projevuje v kontinuálním společném výzkumu, v pravidelné výměně pracovníků na pedagogickou činnost a ve spolupůsobení při vzdělávání vědeckého dorostu.

Integrace spolupracujících týmů obou kateder, které bylo dosaženo, prospívá činnosti a rozvoji obou kateder v tom, že pomocí výměny vědeckých poznatků umožňuje lépe sledovat mezinárodní vědecký vývoj v dané oblasti a získat ucelenější přehled o něm, že doplňuje učební programy obou kateder o další témata a poskytuje disertantům a mladým vědeckým pracovníkům náhled do širšího spektra výzkumných metod a přístupů, než lze uplatnit v rámci jediné katedry. Jmenované efekty spolupůsobení kateder analytické chemie z Univerzity v Pardubicích a Univerzity ve Štýrském Hradci vyústily i v prezentaci výsledků společného výzkumu na mezinárodní vědecké úrovni a jejich zpřístupnění badatelům z dalších zemí.

Na závěr projektu Nové elektroanalytické metody mohou z hlediska jednatelství programu AKTION se spokojeností konstatovat, že projekt proběhl v souladu s cíli programu AKTION, vzhledem k tomu, že tento program má podporovat navázání dlouhodobých kooperací mezi pracovišti VŠ obou zemí, které přispívají k efektivnímu zpracování aktuálních vědeckých problematik oboustranného zájmu, ke zkvalitnění výuky a zvýšení konkurenceschopnosti vědeckých pracovišť obou zemí ve světě.

Mag. Maria Maier
jednatelka programu AKTION

seminář
**Vybrané charakteristiky dopravní politiky ČR
z hlediska harmonizace s EU**

Ve dnech 5. - 6. prosince 1997 uspořádala Katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky Dopravní fakulty Jana Pernera UPa v Kongresové hale v učebně KH 11 seminář "Vybrané charakteristiky dopravní politiky ČR z hlediska harmonizace s EU" pod záštitou děkana DFJP pana prof. Ing. Milana Lánského, DrSC..

Garantem celého semináře byl doc. Ing. Antonín Peltrám, CSc., který přednesl přednášku na téma Historie EU, Instituce EU a Úvod do dopravní politiky. Dalším přednášejícím byla Ing. Jana Nagyová, která zde hovořila o strukturálních fondech EU, o společné zemědělské politice a životním prostředí.

Druhý den se konaly přednášky paní Ing. Květoslavy Kořínkové, CSc. poslankyně Parlamentu ČR o procesech evropské integrace a jejich budoucnosti, dále hovořila o Agendě 2000. Po ní vystoupil docent Peltrám s přednáškou o dopravní politice ČR. Na závěr se uskutečnila diskuse, při které odpovídal mimo přednášejících i místopředseda výboru pro obranu a bezpečnost Poslanecké sněmovny ČR a stálé komise pro letectví hospodářského výboru Parlamentu ČR pan doc. Ing. Miloš Titz, CSc..

Cílem celého semináře bylo zodpovědět mnoho objevujících se otázek souvisejících se vstupem ČR do EU, zejména co nás tento vstup bude stát a co přinese, a to především v oblasti dopravy. Jedině tak bude ČR schopna předcházet nebo řešit problémy, které by mohly nastat v souvislosti s přijetím do EU.

Organizátoři doufali, že tento seminář osloví všechny vědecké pracovníky, pedagogy, doktorandy a vysokoškolské studenty, kteří se zabývají dopravní problematikou. Uvedený seminář měl být počátkem užší spolupráce všech dopravních škol v této oblasti.

Semináře se však ze všech 9 pozvaných škol zúčastnil pouze zástupce Jihočeské univerzity. Na druhou stranu překvapil zájem o tento seminář ze strany KB a.s., ČD žst. Kladno a Havlíčkův Brod, VÚD Žilina, CDV Brno, OSŽ Praha a zemědělské komise ČSSD. Naši školu zastupovali děkan DFJP, proděkan pro pedagogickou činnost pan doc. Ing. Josef Volek, CSc. a proděkan pro vědeckovýzkumnou činnost pan doc. Ing. Vlastimil Melichar, CSc., který je zároveň vedoucí katedry DMML. Z fakulty se účastnili semináře pracovníci a doktorandi z katedry DMML a studenti pátého ročníku.

I přes neúčast většiny škol se učebna KH 11 celá zaplnila lidmi, kteří, jak doufáme, už vědí, co nám vstup do EU přinese.

Závěrem lze konstatovat, že tento seminář byl prvním pokusem podrobněji seznámit odbornou vysokoškolskou veřejnost a dopravní praxi s problematikou vstupu ČR do EU v oblasti dopravy. Na základě výsledků Lucemburského summitu uspořádá katedra DMML na jaře 1998 další seminář, který, jak organizátoři pevně doufají, bude z hlediska účasti zástupců ostatních vysokých škol úspěšnější.

Ing. Zdeněk Rotal, interní doktorand

Katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky

Dopravní fakulta Jana Pernera UPa

Mezinárodní seminář o etice podnikání a veřejné správy - International Seminar on Ethics of Business and Public Administration

Poslední akcí, na níž se během roku 1997 v oblasti vědecko-výzkumné činnosti podílela Fakulta ekonomicko - správní, byl mezinárodní seminář o Etice podnikání a veřejné správy. Byl proponován na čtvrtek 11. prosince do prostor Nového Adalbertina v Hradci Králové. Záštitu nad ním převzal ministr pro místní rozvoj, přičemž jeho dalšími spolupřáteli byla královéhradecká Fakulta řízení a informační technologie, Nadace pro podporu etiky v podnikání a Manažeři bez hranic.

Před více než pěti desítkami domácích a zahraničních účastníků zahájil pracovní jednání děkan Fakulty ekonomicko-správní UPa doc. Ing. Radim Roudný, CSc. Po úvodním slově předal mikrofon náměstkovi ministra pro místní rozvoj Ing. Romanu Línkovi, který hovořil jednak o úloze a cílech etiky ve veřejné správě, jednak o regionální politice v kontextu evropské integrace. Další stěžejní příspěvky přednesli hostující profesor Fakulty řízení a informační technologie prof. Antonín Smrčka z USA, profesor Günther Prillwitz (místopředseda německo - české společnosti), Ing. Josef Barták z odboru regionální a municipální politiky Ministerstva pro místní rozvoj, rovněž tak PhDr. Ilo na Semrádová, CSc. z hradecké Fakulty řízení a informační technologie a Ing. Josef Zilvar, CSc. z pardubické Ekonomicko-správní fakulty.

Těžiště semináře však především spočívalo v diskusních příspěvcích účastníků. Vyslovovali nejen souhlas či odmítavé stanovisko k předloženým tezím referátů, ale též je individuálně rozvíjeli. Kromě jiných ředitel odboru Ministerstva zemědělství Ing. Karel Liška, CSc., přednosta Okresního úřadu v Třebíči Ing. Karel Müller, vedoucí kanceláře ostravského primátora Mgr. Petr Liška a doc. Ing. Lidmila Němcová, CSc. z Fakulty podniko-hospodářské pražské Vysoké školy ekonomické.

Je zapotřebí zdůraznit, že se nejednalo o nahodilou akci. Vzpomínaný seminář totiž tematicky navazoval na mezinárodní konferenci, která ve stejném prostředí proběhla 10.-12. dubna 1997. Ta bude mít navíc své pokračování pracovními semináři též v letošním roce. V *prvním čtvrtletí* na téma "Manažerská stanoviska k současným možnostem řídicí práce", ve *druhém* "Etika financování a samofinancování podniků, veřejné správy a finančních institucí", ve *třetím* "Etika v informační technologii" a v závěrečném *čtvrtém* "Prostor podnikatelů k uplatňování etiky".

PhDr. Miloš Charbuský, CSc.
Katedra ekonomie
>Fakulta ekonomicko-správní UPa

P.s.: Pokud by se dal snímek, *navrhuji text* : Přednosta Okresního úřadu v Třebíči a PhDr. Jana Veselá, CSc., jedni z účastníků semináře o etice podnikání a veřejné správy (foto: L. Stoupová)

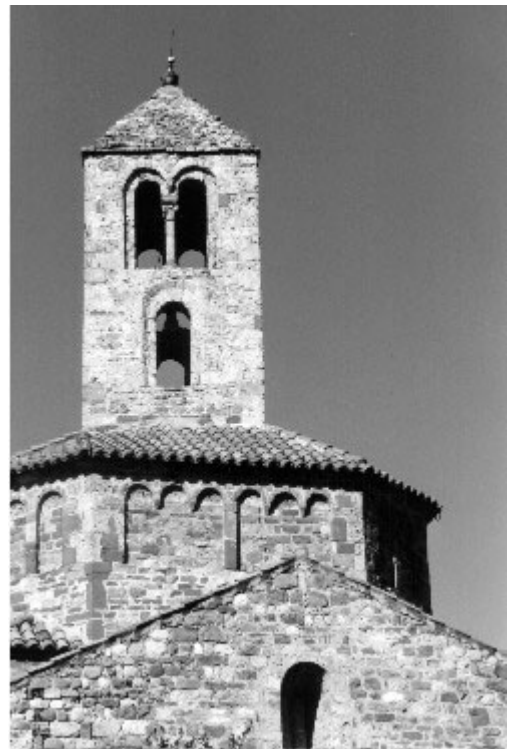
KATALÁNSKÝ ROK

V nedávné době jsem spolu se svou rodinou měl možnost strávit rok na Katalánské polytechnice jako hostující učitel. Tato cesta se uskutečnila v rámci programu španělského Ministerstva školství a vědy pro organizaci pobytů zahraničních hostů na španělských univerzitách. Katalánská polytechnika (<http://www.upc.es>) je poměrně novou univerzitou vytvořenou před 25 lety spojením devíti samostatných vysokých škol technického zaměření a sedmi škol univerzitního typu. Některé z těchto škol však mají více než staletou tradici ve výchově velmi uznávaných inženýrů, kteří se významnou měrou podíleli na tvorbě moderního průmyslového Katalánska. Jednotlivá centra KP jsou situována v Barceloně, Terrasse, Manrese a některých dalších průmyslových městech. Množství specializací absolventů jednotlivých škol jsou značně široké a pokrývají řadu oborů architektury, přírodních věd, ekonomie, klasických inženýrských disciplín, telekomunikací a námořní plavby. Absolventi, zejména inženýrských specializací, poměrně snadno nalézají zaměstnání.

To je v současné nezaměstnanosti postiženém Španělsku určitě významné a přispívá významnou měrou k prestiži Univerzity. V minulém akademickém roce na ní studovalo téměř 29 tisíc studentů a výuku zajišťovalo 2131 učitelů. Rozpočet v roce 1996 činil 25,525 mld peset (tj. přibližně 6.4 mld Kč).

Při rozhovoru s Katalánci si zřetelně uvědomíte, jak si váží své země a své příslušnosti k tolikrát historií zkoušenému národu, který však nikdy neklesl na kolena. Jsou doma v překrásné, hornaté zemi lemované průzračným mořem a po staletí ovlivňované rozmanitými kulturami. Ani v nejkratším povídání o zemi, která dala světu umělce jakými byli Dalí, Miró, Sert, Tàpies a Gaudí nelze nezmínit charakteristický umělecký styl plný jasných barev, dynamických forem, který je pro Katalánsko tak typický. Nacházíte jej všude kam se podíváte. Nejen ve ztvárnění domů a ulic, ale i ve fontánách, dlažbách, parcích, a pouličních osvětleních.

Jedním z místních zvyků, který nás velmi zaujal je tradiční *castells* neboli stavění lidských pyramid (viz obrázek). Jde o staletou tradici, která v současnosti znovu ožívá, dnes již i za použití moderní techniky. V této souvislosti vzpomínám, jak se jeden z mých kolegů z katedry matematiky zabýval počítačovými modely optimálního rozložení sil při stavbě *castells*. Těžko popsat dojmy, když Vám před očima roste z hloučku lidí pyramida, na kterou za pronikavých zvuků píšťal a bubínků šplhají další a další lidé, aby pak pár vteřin setrvali v nehybnosti. Vše pak zmizí stejně rychle, jak vzniklo. Spojené ruce lidí, tvořící základ pyramidy, jsou symbolem jednoty a

spolupráce, věcí, které dávají smysl lidskému konání. Stavění castells je samozřejmě vyhrazeno spíše mladším lidem. Dalším z typických místních zvyků, který stmeluje prakticky všechny generace je *Sardana*, druh pomalého tance, kdy lidé spojením rukou v úrovni ramen vytvoří kruh. Nejlepší chvílí pro tu pravou *Sardanu* je nedělní odpoledne. Máte li čas, určitě stojí za to pozorovat nebo se aktivně účastnit jednoho z mnoha tanečních kruhů pulsujících v pomalém rytmu na prostorných náměstích.

Pokud již máte dost ruchu měst je tu vždy možnost se uchýlit do liduprázdných hor s krásnými názvy jako Sierra de L'obac nebo St. Llorenç del Munt, odkud se otevírají překrásné výhledy na masiv Montserratu skrývajícího stejnojmenný klášter založený v 11. století. Další z mnoha možností jsou hluboké a srázné kaňony Andorry, sytě zelená Sierra de Montseny nebo rozsáhlé pláně Léridy. Je těžké volit a postihnout vše je nesnadné. Ka talánsko však určitě stojí za osobní zkušenost, jak po pracovní tak i po lidské stránce.

doc. Ing. Jiří Málek, CSc.

Společná laboratoř chemie pevných látek AV a Univerzity Pardubice

Výstava grafiky v galerii Univerzitní knihovny

Již před vánocemi, 18. prosince 1997 byla otevřena v prostorách galerie nově otevřené univerzitní knihovny první výstava. V komorně laděné výstavě se představila svými pracemi čtyřicítka posluchačů katedry výtvarné výchovy, atelieru grafické tvorby Pedagogické fakulty v Hradci Králové.

PhDr. Vladimír Hrubý k výstavě napsal:

Příprava posluchačů, budoucích učitelů výtvarné výchovy, pobíhá na pedagogické fakultě v Hradci Králové již od roku 1962. V současné době zahrnuje výuku pro I. a II. stupeň základní a pro střední školu v širokém spektru praktických a teoretických disciplín. Studenti absolvují semináře a přednášky z kresby, grafiky, malby, modelování, sochařství, výtvarného vyjadřování, dějin umění, teorie a didaktiky výtvarné výchovy, estetiky a řady dalších předmětů.

Grafika patří k základním profilujícím disciplínám katedry a její výuka je zařazena od třetího ročníku studia. V současné době vede ateliér grafiky a užité grafiky Mgr. Lubomír Netušil, který na škole působí od roku 1990. V jeho seminářích a na přednáškách absolvují postupně posluchači tři primární okruhy přípravy - písmo, volnou a užitou grafiku. Důraz se klade na zvládnutí jednotlivých technik tisku z výšky a z hloubky a jejich složitějších kombinací (leptu, akvatinty, rezerváže, vernis mou .).

Techniky však představují pouze prostředek k vlastnímu tvůrčímu řešení zadaných úkolů. Posluchači se věnují v seminářích často úkolům, souvisejícím s knižní kulturou: ilustrací, knižnímu přebalu, knižní značce - ex libris. Zvolená cesta, ať již realistická nebo abstraktní, odpovídá naturelu každého autora, který k práci přistupuje podle svého vnitřního přesvědčení a má plnou volnost ve výsledném vyjádření a ve výběru námětu díla. Hodnotí se osobitost pojetí, vtip, myšlenka, znalost technik, jimiž dílo realizuje. V závěru studia se někteří z posluchačů na grafiku specializují a volí si i téma diplomové práce z tohoto oboru.

Výsledky činnosti ateliéru grafiky katedry výtvarné výchovy přináší i kolekce seminárních a diplomových prací, která vznikla v posledních letech a kterou prezentujeme na této výstavě. Soubor grafických děl studentů ukazuje vysoké nároky na přípravu budoucích učitelů, ale také pozoruhodný cit a tvůrčí schopnosti jednotlivých autorů vyrovnat se se složitými úkoly. Literární díla, která inspirovala jednotlivé diplomanty - Osudná vejce od M. Bulgakova, Hra na čtvrcení od R. Weinera, Doktor Živago od B. Pasternaka - patřila ke komplikovaným ilustračním úlohám, kterých se naši absolventi úspěšně zhostili. Zajímavé výsledky nabízí i kolekce dalších seminárních prací věnovaných ilustraci a také jiným tématům.

Grafika poskytuje našim posluchačům neobyčejné možnosti k vlastnímu projevu a nabízí jim zajímavou cestu v pedagogické práci při rozvíjení výtvarného vyjádření jejich budoucích žáků a studentů.

O tom se také mohli přesvědčit až do 16. února všichni návštěvníci výstavy na předváděných ilustracích k novelám a básním, provedených v různých technikách, včetně ukázek dřevořezů a linořezů, návrhů na přebaly knih, ex libris, či další drobné grafiky.

Věříme, že nešlo o ojedinělou akci spolupráce s uměleckými směry jiných vysokých škol na půdě univerzitní knihovny.

Rybova Česká mše vánoční na pardubickém zámku

(převzato z Pardubických novin ze dne 20.12.1997)

Konečně se splnil dlouholetý sen interpretů a hudbymilovné veřejnosti - pořádání koncertů v nádherných prostorách pardubického zámku.

Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice tak mohl poprvé svůj vánoční koncert uskutečnit v Mázhausu, jednom z rytířských sálů zámku. Už sám tento prostor s kazetovým stropem a zachovalými částmi dobových renesančních fresek působí slavnostně a je ideální hudební síní, zvláště pak pro sborový zpěv.

Vysokoškolský umělecký soubor v současné podobě je výrazným amatérským pěveckým sborem, který v mnoha aspektech dosahuje profesionálních kvalit. V jeho čele nyní stojí mladý, hudebně vzdělaný a zapálený dirigent Jiří Kožnar, pokračovatel tradice zakladatele sboru doc. Vlastislava Nováka a jeho někdejší žák.

Jiří Kožnar už pátou sezónu vytváří se sborem svou vlastní sborovou koncepci a umělecké výsledky ukazují, že se mu daří ji uskutečňovat.

Vánoční koncert byl hned zpočátku kladně ovlivněn optimální akustikou sálu. Sbor ji dokázal výborně využít zvláště v první polovině večera, která měla vysokou vokální kvalitu. Sbor doplněný mladými hlasy má nyní zcela vyrovnané hlasové skupiny a jeho výsledný zvuk se blíží ideálu. Přesvědčil nás o tom ve skladbě M. Praetoria a ve vánoční hudbě Adama Michny z Otradovic. Krásný plný sborový zvuk vyvrcholil ve známém vánočním hymnu *Adeste fideles*.

Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby, původně provozovaná venkovany ve vlnících na promrzlých kruchtách venkovských kostelíčků, se nyní stala koncertním hitem. Čím více ji však posloucháme, tím vyšší nároky na její interpretaci máme. Vysokoškolský umělecký soubor ji na tomto koncertě provedl na pěkné interpretační úrovni, zvláště potěšili mladí sólisté, studenti pardubické konzervatoře Leona Vocásková, Kateřina Hebelková a David Rakoncaj (konečně po dlouhé době mladý pardubický tenor). Výborná byla také varhanice Lucie Žáková (s výhradou některých sporných rejstříků - Sanctus). Sbor mohl vzhledem k výborné akustice některé pasáže více dynamicky odstínit (Offertorium) a rovněž tempa v některých částech (při vzpomínce na někdejší pojetí Libora Peška) mohla být hybnější (tenorová sóla v Graduale a v Offertoriu). Krásně vyznělo sopránové sólo Leony Vocáskové v Benedictu a duet tenor alt (David Rakoncaj a Kateřina Hebelková) v Gloria. Basové sólo postrádalo více prostoty a hlavně rytmičké hybnosti (L. Janhuba).

Vánoční koncert Vysokoškolského uměleckého souboru Pardubice na zámku přinesl hodnotnou vokální hudbu a krásnou předvánoční náladu.

Miroslav Mikulecký

Životní jubilea

Rádi bychom využívali tuto rubriku ke vzpomnutí některých významných životních jubileí pracovníků naší univerzity.

V měsíci lednu 1998 slaví kulatá životní jubilea :

Pětapadesátiny:

František Plaček - z univerzitních dílen UPa

Ing. Bohuslava Nekvindová - z ústavu ochrany životního prostředí FChT

Šedesátiny:

Stanislav Jirák - z odboru pro výstavbu a technický provoz rektorátu UPa

V měsíci únoru 1998 slaví kulatá životní jubilea :

Pětapadesátiny:

prof. RNDr. Milan Meloun, DrSc. - z katedry analytické chemie FChT

Ing. Pavel Šaradin, CSc. - z KDMML DFJP

Šedesátiny:

Josef Kučera - z univerzitních dílen UPa

Pětašedesátiny:

prof. Ing. Jaroslav Holeček, DrSc. - z katedry obecné a anorganické chemie FChT

prof. Ing. Ivan Pavlík, CSc. - z katedry obecné a anorganické chemie FChT

Sedmdesátiny:

Jaromír Snítily - z útvaru obrany UPa

V měsíci březnu 1998 slaví kulatá životní jubilea :

Padesátiny:

Anna Kampfová - ze studijního oddělení DFJP

Jiřina Buriancová - z odboru provozně ekonomického

Padesátiny:

prof. PhDr. Karel Lacina, DrSc. - z katedry veřejné správy FES

Pětašedesátiny:

prof. Ing. Miloš Nepraš, DrSc. - z katedry technologie organických látek FChT

Všem bychom rádi popřáli do dalších let hodně zdraví, sil a čerstvé energie, jakož i optimismus k dosažení úspěchů pracovních i osobních životě.

Poznámka:

Doposud jsou uváděni jubilující pracovníci, kteří jsou v hlavním pracovním poměru UPa.

Všichni, kdo budou chtít svým příspěvkem zvýraznit významné životní jubileum svého kolegy v této rubrice, či sdělit své připomínky, mohou využít kontaktu na e-mailové adrese: promotion@upce.cz.

SEZNAM SKRIPT VYDANÝCH NA UNIVERZITĚ PARDUBICE

V ROCE 1997

80-7194-077-1

HANDLÍŘ Karel - Kalousová Jaroslava - Koudelka Ladislav

Výpočty a cvičení z obecné a anorganické chemie (leden 1997)

80-7194-079-8

KLAVÍK Jiří

Základy občanského a obchodního práva (leden 1997)

80-7194-080-1

PÍŠA Josef

Kurs angličtiny pro studenty chemie a vědecké aspiranty (leden 1997)

80-7194-091-X

JIRÁNEK František - Souček Jan - Fišer Jan - Holubář Zdeněk

Pedagogická psychologie (leden 1997)

80-7194-082-8

HYRŠLOVÁ Jaroslava - Šildová Renata - Janeček Václav

Podvojný účetnictví v řešených příkladech (únor 1997)

80-7194-083-6

KYNCL Jan - Junek Vladimír - Šubert Miroslav

Mezinárodní doprava II (leden 1997)

80-7194-084-4

KOLDA Stanislav - Machačová Ludmila - Prachař Otakar

Cvičebnice z matematiky II (únor 1997)

80-7194-085-2

KOLDA Stanislav - Machačová Ludmila

Matematika II (únor 1997)

80-7194-086-0

KOLDA Stanislav - Černá Milada

Matematika - Úvod do lineární algebry a analytické geometrie (únor 1997)

80-7194-087-9

HANDLÍŘ Karel - Nádvořník Milan - Vlček Miroslav

Laboratorní cvičení z anorganické chemie (březen 1997)

80-7194-090-9

PROVAZNÍKOVÁ Romana - Volejníková Jolana

Materiály ke studiu kurzu makroekonomie (březen 1997)

80-7194-091-7

KUBEC Jaroslav - Pelouch Karel

Technologie a řízení dopravy 5 (srpen 1997)

80-7194-092-5

PIVOŇKA Karel - Cempírek Václav

Základy technologie a řízení dopravy (duben 1997)

80-7194-093-3

ŘEZNÍČEK Bohumil

Logistika (květen 1997)

80-7194-095-X

OLEJ Vladimír - Petr Pavel

Expertní systémy (květen 1997)

80-7194-096-8

VESELÁ Jana

Základy demografie - I. díl (duben 1997)

80-7194-098-4

SLÁNSKÁ Stanislava

Microsoft Excel 5.0 (květen 1997)

80-7194-099-2

SLÁNSKÁ Stanislava

Microsoft Word (květen 1997)

80-7194-100-X

SLÁNSKÁ Stanislava

Tabulkové procesory (květen 1997)

80-7194-101-8

VESELÁ Jana

Základy demografie - II. díl (květen 1997)

80-7194-102-6

SLÁNSKÁ Stanislava

Základy výpočetní techniky (červen 1997)

80-7194-103-4

GEBRTOVÁ Jana

Polygrafické sešity 2/1997 Tiskové papíry a jejich vlastnosti (červenec 1997)

80-7194-104-2

BENÍŠKOVÁ-SCHULZE Bianca

Dossier zur Landeskunde (červenec 1997)

80-7194-106-9

PROUZA Ludvík st. - Prouza Ludvík ml.

Matematické základy finančních operací (červenec 1997)

80-7194-111-5

HITTMÁR Štefan - Kampf Rudolf

Management I (říjen 1997)

80-7194-112-3

PAVLÍČEK František - Kleprlík Jaroslav

Technologie a řízení dopravy III-silniční doprava (říjen 1997)

80-7194-113-1

ŠILEROVÁ Zdena

Německý jazyk pro chemiky I. díl (říjen 1997)

80-7194-119-0

MACHAČOVÁ Ludmila - Prachař Otakar - Kolda Stanislav

Cvičebnice z matematiky I/1 (prosinec 1997)

Univerzity po roce 2000

Při příležitosti oslav 650. výročí založení Univerzity Karlovy vyhlašuje rektor Univerzity Karlovy prof. JUDr. Karel Malý, DrSc. studentskou soutěž, jejímž smyslem je zjistit - a případně po jejím ukončení uveřejnit - zajímavé názory vysokoškolských studentů na budoucnost univerzit na počátku třetího tisíciletí.

Statut soutěže

Soutěže se mohou zúčastnit řádní studenti či doktorandi všech vysokých škol jak v České republice, tak v zahraničí. Výsledky, které vyplynou z hodnocení mezinárodní poroty, budou vyhlášeny v průběhu konference "Univerzita a její studenti", konané ve dnech 9. - 12. září 1998 v rámci oslav významného výročí Univerzity Karlovy.

Soutěž se řídí těmito pravidly:

1. Soutěž vyhlašuje rektor Univerzity Karlovy v lednu 1998.
2. Soutěže se mohou účastnit řádní vysokoškolští studenti a doktorandi z kterékoliv vysoké školy (univerzity) na světě.
3. Soutěžní práce mohou být psány v libovolném žánru, který je ve vědeckém světě obvyklý (esej, stať, studie, rozprava, empirická analýza atd.).

Minimální rozsah práce je 10, maximální rozsah 25 normalizovaných stran (včetně případného seznamu použité literatury). Práce může být koncipována jako obecnější zamyšlení nad budoucností univerzity jako klasické, tradiční vzdělávací a vědecké instituce nebo jako konkrétní úvaha o budoucnosti jednotlivého konkrétního vědního oboru nebo skupiny oborů ve struktuře univerzity budoucnosti.

4. Práce mohou být předkládány v jazyce českém, slovenském nebo anglickém. Předpokladem zařazení práce do soutěže je to, že dosud nebyla jako celek publikována.
5. Do soutěže mohou být přihlášeny části prací bakalářských, magisterských nebo doktorských.
6. Práce musejí být odevzdány nejpozději do 30. června 1998. Jejich posouzení provede do 15. srpna 1998 odborná mezinárodní porota, kterou jmenuje rektor Univerzity Karlovy. Měřítkem hodnocení bude kvalita a původnost předložených prací.
7. Výsledky soutěže vyhlásí rektor Univerzity Karlovy (nebo jím pověřený mluvčí) nejpozději 31. srpna 1998.
8. Nejlepší tři práce budou finančně odměněny a vítězové soutěže budou pozváni na konferenci Univerzity a její studenti, konanou ve dnech 9. - 12. září 1998 a přijati rektorem, který jim finanční cenu předá.
9. Výše finanční odměny bude následující:
  1. cena - 30 tisíc Kč
  2. cena - 20 tisíc Kč
  3. cena - 15 tisíc Kč
10. Shledá-li odborná porota, že nebyly splněny podmínky pro udělení některé z cen, cenu neudělí.

* soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž * soutěž*

Zamyšlení: O čem přemýšlí účastník promoce

(převzato z Bulletinu Grantové Agentury ČR č.4/97, autor: Karel Hruška)

Betlémská kaple. Slavnostní prostředí vyzařující krásu staré architektury a dýchající českými dějinami, citlivá rekonstrukce a účelné využití v současnosti, slavnostní chvíle pro několik desítek lidí, kteří převezmou diplomy doktorů a kandidátů věd, jednoduchý ale důstojný ceremoniel, slib poctivosti ve vědecké práci a věrnosti zásadám etiky, vtipné a věcné poděkování rodinám a spolupracovníkům jako brilantní ukázka mluveného projevu, pro každého z pozvaných spousta času k zamyšlení do doby, než je vyvoláno jméno, kvůli kterému přišel, a potom než je vyvoláno jméno poslední, defilé současné české vědy a její budoucnosti.

Sotva třetina oslavenců ve vhodném společenském obleku nebo v šatech vhodných pro opravdovou dámu. Nemožné kombinace kalhot a sak špatně padnoucích a zjevně z nevhodného materiálu. Pánská saka nezapnutá jak z ležérnosti, tak i proto, že zákon o zachování hmoty platí i při tak slavnostní příležitosti. Vesta nebo motýlek jak druh zapsaný do červené knihy. Chůze nedůstojná. Trapné žoviální úsměvy na předávajícího místopředsedu Akademie věd České republiky nebo do auditoria, doprovázející posledních patnáct kroků rozpačitého laureáta. Boty ze všeho nejhorší. K pánským oblekům sportovní mokašiny nebo boty s vibramovou podrážkou, dámy v kotníčkových botách s navlečenými ponožkami. Krém na boty neznámý pojem.

Toto vše je snad silně přehnáno příliš kritickým pozorovatelem a samozřejmě nikoliv platné pro každého účastníka.

Co je příčinou tohoto žalostného stavu? Je to skutečně jenom důsledek mizerných platů a neúcty společnosti k vědě a vzdělání? Váží si vůbec vědečtí pracovníci sami sebe a své práce?

Úspěšní lyžaři

SKI areál - Špindlerův Mlýn je nejznámějším střediskem zimních sportů v České republice. V zimě nabízí ideální podmínky pro sjezdové lyžování.

Česká asociace akademického sportu Komise alpských disciplín se stala pořadatelem Mezinárodního akademického mistrovství České republiky v alpských disciplínách, které se konalo 25. - 28. ledna 1998 ve Sportovním areálu Svatý Petr. Závod probíhal podle mezinárodních pravidel FIS, pravidel FISU a Evropského poháru FIS/UNI. Účastníci akademického mistrovství včetně dalších mužů a žen neakademiků a účastníků ze zahraničí soutěžili ve slalomu, obřím slalomu a superobřím slalomu na upravené "černé" a "červené" lyžařské trati.

Také Univerzita Pardubice měla ve Špindlerově Mlýně pod vedením PaedDr. Miloslava Němce, odborného asistenta katedry tělovýchovy a sportu, své zastoupení. Oba naši nominovaní lyžaři udělali sportovním příznivcům velkou radost. Student druhého ročníku Dopravní fakulty Jana Pernera **Martín Forman** byl ve slalomu třetí a v obřím slalomu skončil na 15. místě. Po tomto a dalších výsledcích (5. místo na 6. Mezinárodním mistrovství ČR) byl nominován na Mistrovství Evropy juniorů v alpských disciplínách, které proběhne v Polsku. Nejlepší formu však prokázala **Eva Erlebachová**, studentka druhého ročníku distančního studia Fakulty ekonomicko-správní Univerzity Pardubice, která se stala dvojnásobnou vítězkou. Nejprve zdolala své soupeřky ve slalomu a následující den 27. ledna získala titul akademické mistryně v obřím slalomu pro rok 1998.

Oběma studentům Univerzity Pardubice patří poděkování a přání mnoha dalších sportovních, osobních a studijních úspěchů.

Mgr. Lucie Förstlová
Katedra tělovýchovy a sportu
Univerzita Pardubice

O anonymech

Občas mě posedá potřeba se k něčemu vyjádřit, zaujmout postoj. Psával jsem proto svého času do Akademického listu drobné příspěvky, začínající obvykle slovy Jak . nebo O . Protože Akademický list už bohužel neexistuje, pokouším se svůj příspěvek uplatnit ve Zpravodaji Univerzity Pardubice. Mám totiž potřebu vyjádřit se k anonymům mezi námi. Ano, mezi námi. Není je, na rozdíl od anonymních příspěvatelů politických stran pocházejících z exotických zemí, problém identifikovat. Ať chtějí, či zcela určitě nechtějí, prozradí je motiv, obsah a styl anonymního příspěvku. Jsou překvapivě většinou inteligentní, i když nepochybně jinak duševně méněcenní. Nutkavá touha poslat či zveřejnit tu směs zlomku pravdy, hromady lží, vulgarit a nenávistných výpadů, ta touha v nich roste a roste, až je zcela pohltí. Potom sednou, připraví, pošlou, radují se ze svého činu, ulevuje se jim, dobře spí. Pro ně psychoterapie, pro jiné důvod k zamyšlení. Kdykoliv se s výtvozem anonyma setkám, nebo je mně přímo adresován, přemýšlím o dvou aspektech. Především proč to dotyčný (dotyčná) dělá, čili o motivu. Ten, jakkoliv mistrně skrývaný, bývá zřejmý. Druhým aspektem je pro mě osobnost anonyma, jeho psychika. S neodbornou dychtivostí laika vždy docházím k jedinému závěru - duševno umolousané, zjevně nevyvinuté, zcvrklé jako uschlý plod, uskřinuté jako kýla, paranoidní. Zřejmě se jedná o neurotické nebo dokonce psychopatické osoby. Je to na pokraj choroby, nebo už to možná choroba je. Takové lidi obvykle litujeme, já k nim mám navíc prosbu. Nemilí anonymové, už nic neposílejte, stejně vás nikdo nebere vážně.

Oldřich Pytela

(moje skutečné jméno)

Univerzitní tiskárna informuje

Vážení zaměstnanci,

koncem minulého roku byla pořízena do tiskařského střediska plnobarevná kopírka CF 900. Toto zařízení je v nájmu CVZČ. Dále ke kopírce byla Univerzitou pronajata řídicí jednotka FIERY, která obstarává spojení mezi kopírkou a PC. Takto ucelená konfigurace je ideálním řešením pro zhotovování barevných kopií a tisků. Proto mi dovolu,te, abych Vás informoval o možnostech tohoto zařízení.

Kopírka je umístěna v přízemí budovy 901 Stavařov. Lze kopírovat z dodaných předloh barevně (pohlednice, fotky, šperky, cenné předměty) až do formátu A3 a lze zvětšovat až na 400%. Dále lze kopírovat na speciální průsvitné fólie na zpětné projektory Vámi vytvořené presentační materiály na přednášky, zhotovovat barevné předlohy na nástěnky, vývěsky pro jednotlivé fakulty, katedry a útvary školy. Po dohodě s pracovníky střediska je možné graficky zpracovat a následně vytisknout vizitky, pozvánky na konference, blahopřání, katalogy, letáky, diplomy, oznámení, visačky a další. Těž lze vytisknout Vámi vytvořené

(PRN) soubory. Musíte mít nainstalován náš tiskový ovladač. Toto je nutné předem konzultovat s pracovníky střediska.

CENÍK

formát	účel	Kč,-
A4	pro školu	17,-
A4	pro soukromníky a jiné organizace	25,-
vizitka	služební	2,50
vizitka	soukromá	3,-

K těmto základním cenám se pro soukromé účely započítává zvláště případná grafická úprava tiskovin.

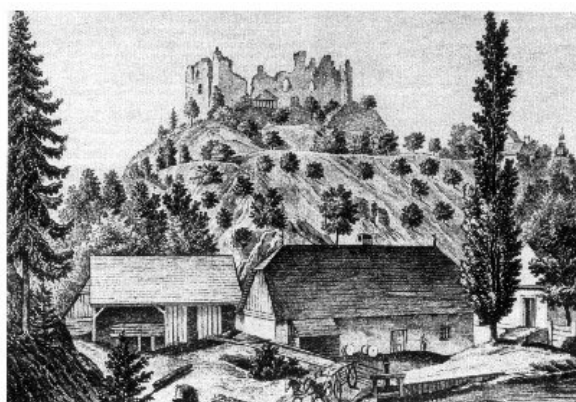
Vladimír Kobera
vedoucí tiskařského střediska

Hrad Žumberk ve třináctém až patnáctém století.

Přestože jako zřícený hrad není Žumberk ani zvláště výrazný, ani nijak výjimečně přitažlivý, může bližší pohled přinést leccos zajímavého a sem tam i něco nového, co až dosud nebylo presentováno. Tato studie se bude zabývat hradem Žumberkem především ve starší fázi jeho existence od třináctého století do doby poděbradské. Všimne si hradního jádra a jeho opevňovacího systému, začlenění statku hradu Žumberk do půdní držby jižního Chrudimska v souvislosti s možným stářím hradu, a navíc upře pozornost k ojedinělé heraldické památce na kostele Všech svatých.

Zřícenina hradu Žumberka leží na západním okraji Chrudimské tabule v prvních výběžcích Českomoravské vrchoviny; Žumberk sám není položen ještě příliš vysoko, má 365 m nadmořské výšky, ale od Žumberka k jihu se již terén výrazně zvedá.

Hradní jádro bylo založeno na jižním výběžku terénního bloku, od jehož větší části je odděleno příkopem, zbytek bloku poskytl dostatek prostoru pro předhradí, v němž našly umístění poplužní dvůr, kostel a staveními obklopené tržiště. Celek předhradí bylo nepochybně rovněž opevněno, podle konfigurace terénu zahrnovalo toto opevnění nejenom dvůr, ale patrně i kostel s tržištěm.

Za dnešního stavu znalostí nelze zcela spolehlivě říci, jak tato zástavba vznikala. Lze si klást otázky, zda vznikla najednou, či postupně, a jestliže postupně, co je dřívější a co je pozdější, zda kostel s tržišťem jsou části starší než hradní jádro, nebo zda je tomu naopak. Ani jedno ani druhé nelze vyloučit, ale bez archeologického výzkumu je nutno zatím zůstat u pouhých otázek.

Návštěvník Žumberka věnuje pochopitelně pozornost nejprve hradnímu jádru, k němuž se z tržišťe či řekněmež z náměstíčka přichází cestou mezi kostelem a dvorem. Dnešní podoba dvora je ovšem novověká, ale nehledě na nevábnou zpusťlost, prozradí dvůr dvě věci. Že dnešní jeho podoba je pozdější než hrad, protože osově je disponován jinak a že materiál k jeho stavbě poskytla hradní zřícenina; je div, že po tolikerém devastování se z hradu uchovalo alespoň to, co ještě vidíme, a co také pozvolna mizí.

U jižního okraje dvora jde návštěvník příkopem, z něhož vyleze do vlastního hradního jádra. V době existence hradu vedl z přehradí přes příkop dřevěný most (dřevěný most se totiž dal v případě nebezpečí rozebrat nebo spálit), poslední část mostovky byla pohyblivá, a zvednuta překryla vrata průjezdu. Z hlediska obrany tu bylo nejcitlivější místo, vstup do hradu, brána. Brány bývaly chráněny věží, ale na Žumberku je problematické stopy brány a věže hledat, protože část čela hradního jádra a téměř celý východní bok zříceniny byly porušeny stavbou vodovodu. Proto je nejlépe uchovanou částí hradního jádra západní ohrazení a na ně navazující torso paláce.

Vnitřní část západního ohrazení, vnitřní hradba, pochází patrně ještě z původní stavební konstrukce hradního jádra. Jdouce vnitřkem hradního jádra, "nádvořím", povšimneme si místa, kde bylo osazeno schodiště vedoucí na ochoz vnitřní hradby (kamenné schodišťové stupně ovšem již dávno někdo použil jinde), za nímž je branka do parkánu. V jihozápadní části jádra dojdeme k torsu paláce, jehož zdivo sahá do výše druhého podlaží.

Severní část paláce je novější, svědčí o tom jednak nezavázané zdivo mezi severní novější a jižní starší částí, kde je zřetelná spára od shora dolů, jednak situování severní části paláce do parkánu. Jižní rohová část paláce s mohutnými obvodovými zdmi a dodatečně přizděným skarpem zdá se být původní věžovitou stavbou, jež byla vyšší než obvodová západní hradba. Zdi severní a východní této věžovité stavby jsou destruovány, zřejmě nikoliv rozpadem, ale bouráním za účelem získání stavebního kamene. Zevní omítka paláce nad parkánem nese dosud stopy psaníčkového sgrafita právě tak jako torso stavby na jihovýchodním boku jádra, v šestnáctém století měla tudíž jižní část hradu alespoň zevně renesanční ráz.

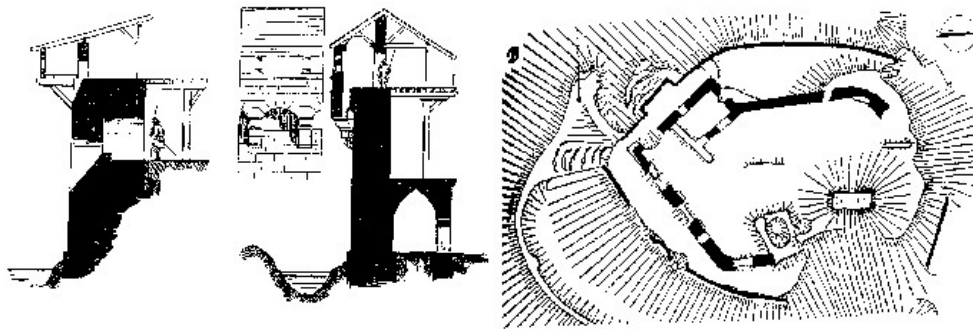
Obejdeme hrad zvenku. Hradní jádro je obehnáno dvojí hradbou, vnější, jež byla nižší, vnitřní, jež byla vyšší a mohutnější. Podle stop schodů soudě, byla opatřena ochozem či podsebitím, patřila k hlavním obranným prvkům hradu. Mezi oběma hradbami byl prostor zvaný parkán. Co však na jak vnitřní, tak vnější ohradní zdi postrádáme, je možnost ohrožení potenciálních útočníků z boku, žádné flankovací věže či věžice, jež by umožňovaly postřelování kurtin. Jedinou výjimkou je neveliký výstupek na západní straně parkánové zdi, ale zdá se, že jde spíše o opěrný pilíř její plenty, než o torso věžice, byla by ostatně výjimkou v systému, stěží pochopitelnou.

Někteří autoři - zřejmě správně - soudí, že Žumberk patřil k hradům s ochrannou tak zvanou plášťovou hradbou, těmto hradům se někdy upírá existence velké věže.¹ Zde se však zdá, že roli věže plnil věžovitý palác v jihozápadním cípu hradu. Existenci věžovité stavby vyžadoval účel hradu, jímž byla nejenom pasivní ochrana, ale i aktivní obrana bojem, v němž jednak možnost pozorování, ale především výšková převaha nad útočícím protivníkem stály na předním místě, takže zřetel taktický dominoval nad zřeteli stavebně technickými i estetickými. S taktickým zřetelem souvisel i zmíněný parkán, dosud dobře patrný prostor, jenž obíhal hrad mezi vnější a vnitřní hradbou. Dvojí hradba vytvářela dvojí obrannou linii, parkán při tom umožňoval pohyb obránců kolem hradu.

Před touto dvojí vnitřní obrannou linií je okolo hradního jádra vybudována ještě obranná linie první, tvořená příkopem, před nímž je vnější val, příkop obklopuje kolem dokola celé hradní jádro. Pouze v krátkém úseku pod jihozápadním cípem hradu jsou příkop a val přerušeny, navazují tu na kolmé skalní útvary, jež poskytují ještě lepší ochranu, než umělý příkop s valem.

Na západní a na jižní straně hradního jádra působí příkop a val poněkud nezvykle. Ne konstrukcí, jež připomíná obranné systémy jiných hradů, ale situováním nad poměrně příkrým svahem spadajícím do údolí potoka či říčky Holetínky, protože již sám úhel sklonu svahu by byl v těchto místech pro hradní jádro dobrou ochranou.

Tato situace ovšem svědčí o tom, že příkop není dílem úprav opevnění hradu z pozdní doby, z patnáctého či šestnáctého století, kdy úlohou těchto vnějších linií bylo oddálit palebná postavení palných zbraní možného útočníka. Příkop je vyřezán do svahu, původní konfigurace terénu by tu byla vůbec neumožňovala přisunutí dělostřelby tak blízko k parkánové zdi. Z toho plyne, že příkop s valem byl zřejmě součástí obranného systému hradu již v dobách starších.

Obranný systém hradu Žumberk byl tedy již ve starších dobách důkladný, což je v souladu s tím, že rozsahem areálu, vymezeného ohrazením (nepochybně od doby vzniku hradního jádra ve stejném rozměru), patří Žumberk mezi hrady spíše větší; také rozsahem statku, počtem třinácti lokalit, řadil se Žumberk k větším statkům světské šlechty v předhusitském Chrudimsku. Řečeno jinak: Díváme-li se na zřícený hrad Žumberk, nemáme před sebou inferiorní hrádek, ale dobře opevněný a poměrně veliký hrad, čemuž odpovídal rozsah půdní držby, převyšující střední průměr.

Místní jméno lokality "Žumberk" je dáno jménem hradu, jež v původním tvaru znělo "Sunnenberc". Středohornoněmecké "sunne" znamená nejen "slunce", ale i "místo sluncem ozářené", "místo prosluněné", takže jméno hradu česky znamenalo vlastně "Slunná hora".² Jižní výběžek terénního bloku, na němž stojí hradní jádro, opravdu prosluněný je, v tom se naši předkové nemýlili, a německé jméno hradu jim příliš zazlívát nebudeme, byla to móda doby.

Lokalita Žumberk má však ještě jednu památku, jež je v jistém smyslu významnější, než je zřícenina hradu. Zní to kacírsky, ale zřícenin máme řadu, kdežto artefakt, jež máme na mysli, je mezi heraldickými výtvoři, uchovanými v Čechách a na Moravě, ojedinělý neběžný jednak provedením a především stářím. Patří rodu erbovního znamení hřebene, jež se psal "z Boskovic".

Bližší vysvětlení vyžaduje výklad věcí zdánlivě snad vzdálených. Středověká společnost byla společností privilegií, výsad, rovnost občanů před zákonem právní řád středověku neznal, tu přinesly až teorie osvícenců. Výsadami středověké šlechty byly osobní svoboda a svobodná (naši předkové by řekli "z pupná") držba půdy.

I když k osobně svobodným, ač nešlechticům, patřili též svobodníci, tvořící přechod mezi poddanými "kmety" a nikoliv poddanými vladyky, šlechta začínala od vladyků nahoru. Jejím základním příznakem byl erb, predikát (přídomek) byl až na druhém místě, neboť od původu byl predikát pouhým označením domicilu, bydliště (naši předkové by řekli "sedění"). Až teprve časem se predikát stal druhým rozpoznávacím příznakem šlechty. Rody, rodiny a jednotlivci v nich se tudíž vyvyšovali především erbem.

Za takových právních a společenských poměrů byly důležitými faktory rodový původ a rodová příbuznost, ikonograficky prokazované a vyjadřované tak zvaným vývodem, to jest (plastickým nebo vymalovaným) uspořádáním erbů, jež vykládaly posloupnou příbuznost toho, jemuž základní erb ve vývodu patřil.³

V Čechách a na Moravě se takovýchto (plastických) vývodů jisté množství dochovalo. Nejčastěji nalezneme vývody na náhrobnících a na klenebních svornících. Jsou ovšem i vývody vymalované, buď na volných listech pergamenu či papíru, nebo jsou ve vázaných kodexech. Lze tu poznamenat, že v Pardubicích a v Litomyšli nalezneme čtyřerbovní vývody Viléma z Pernštejna také na reliéfních deskách s perňštejnskou erbovní pověstí, což je zpodobení z hlediska spojení heraldiky (erb) a slovesnosti (pověst) zcela ojedinělé.⁴

Zejména na náhrobnících z konce patnáctého a z šestnáctého století spatřují se vývody obvykle čtyřerbovní, jsou však proti vývodu žumberskému podstatně mladší. Vývod v Žumberku je jako heraldická a výtvarná památka mnohem vzácnější. Jednak tím, že je šestierbovní čili šestištítní, těch mnoho není, ale především tím, že je to v Čechách a na Moravě vůbec nejstarší dochovaný vývod, pochází z druhé poloviny čtrnáctého století.

Také zobrazení erbů ne něm není z heraldického hlediska bezvýznamné. Jestliže se totiž v literatuře setkáváme s reprodukcemi moderních kreseb erbů, jde v drtivé většině o kresby novodobé. Dochovaných středověkých zpodobení erbů z Čech a z Moravy z předhusitské doby, ať jsou plastické, či malované, mnoho není. Nebudeme-li ovšem počítat pečetě, protože u pečetí světské šlechty nese erb každá. Je tudíž žumberský vývod i důležitým srovnávacím materiálem pro studium heraldiky, pro tvar štítů a provedení erbovních znamení. Erby na něm zpodobené jsou erby prosté, to jest štíty bez helmů, příkryvadla a klenotů, tedy takové, jak je nacházíme v erbovních galeriích české heraldiky, pocházejících ze čtrnáctého století. Není jich mnoho, jedna je v Jindřichově Hradci, druhá na hradě Laufu v Horní Falcí.

Vývod v Žumberku je umístěn velmi nenápadně na východním průčelí kostela Všech svatých, ale to je umístění druhotné, jeho původní místo bylo zjevně uvnitř kostela. Jeho účelem bylo podat vývod, to jest příbuzenskou posloupnost přímých předků Vaňka z Boskovic, jež seděním na Žumberku zachycují prameny v roce 1380.

Ve štítě gotického tvaru je ve třech řadách šest štítů menších. V horní řadě uprostřed je štít s erbovním znamením hřebene, je to erb tohoto Vaňka z Boskovic, známe jej z pramenů v letech 1365 - 1393. Vpravo od něj (vpravo heraldicky, to jest, jako bychom štít drželi před sebou) je štít s erbovním znamením orlího křídla, je to erb Anny z Lomnice, známe ji z pramenů v letech 1348 - 1372 (zemřela 13. prosince 1372); byla manželkou Jana z Boskovic a tudíž matkou Vaňka z Boskovic. Heraldicky vlevo je štít s erbovním znamením hvězdy, je to erb Markéty ze Šternberka, manželky Vaňka z Boskovic.

V prostřední řadě heraldicky vpravo je polcený štít, jenž snad patřil matce Anny z Lomnice.

V prostřední řadě heraldicky vlevo je štít s erbovním znamením trojlístu, jenž snad patřil matce Markéty ze Šternberka.

V třetí nejnižší řadě je štít dělený, jehož dolní polovina je polcena, jenž snad patřil matce Jana z Boskovic a tudíž babičce Vaňka z Boskovic.

Jak vidíme, z převážné části jde o rody moravské. Hned na prvním místě to platí o rodu erbovního znamení sedmizubého stříbrného hřebene v červeném poli štítu, jenž se psal podle rodového hradu Boskovice na střední Moravě. Patřil k nejvýznamnějším rodům moravské šlechty.

Také rod erbovního znamení černého orlího křídla ve stříbrném poli štítu byl svojí držbou významným moravským rodem, psal se podle hradu Lomnice u Tišnova.

Rod erbovního znamení stříbrné hvězdy v modrém poli štítu patřil v Čechách i na Moravě k významným rodům. Psal se podle hradu Šternberka v Čechách, jeho větve však držely statky také na Moravě, kde je rovněž hrad Šternberk. Manželka Vaňkova, Markéta ze Šternberka ale pocházela z větve, jež držela na východní Moravě hrad Lukov.

Rod polceného štítu psal se podle Otaslavic jihozápadně od Prostějova. Lokalita Otaslavice byla dělena mezi více držitelů, takže historicky známe čtyři rody, jež se psaly s predikátem podle Otaslavic. Každý z nich nosil jiný erb, jedním z těch čtyř byl i erb polceného štítu, heraldicky pravé pole černé, levé pole stříbrné. A protože Otaslavice jsou na Moravě, připisuje se erb polceného štítu na vývodu žumberském nejčastěji k Otaslavicům, i když jeho nositelka k tomuto erbů nevyhnutelně patřit nemusela. Polcený štít nosily totiž i jiné rody a jejich větve, usazené v Čechách, jež se psaly Vartenberka, z Veselí, z Lemberka, z Michalovic, z Veselí, z Kumburka, z Kostí.

Rod erbovního znamení stříbrného trojlistu v červeném poli štítu psal se po hradu Říčany ve středních Čechách, ale nositelé tohoto erbů užívali i jiných přídomků. Hojně byl tento erb rozšířen ve východní polovině Čech, ale ke které větvi či ke kterému přídomku náležela nositelka erbovního znamení trojlistu na vývodu žumberském, z dochovaných pramenů zjistit nelze.

Rod erbů děleného a v dolní polovině polceného štítu psal se na Moravě po hradech Vildenberk, Doubravice, Černá Hora a po sídlu Bořítov. Nositelku erbů na tři pole děleného štítu na vývodu žumberském snad lze připsat k přídomku podle hradu Vildenberk na jižní Moravě.³

Kostel Všech svatých stojí v Žumberku na bývalém předhradí, na okraji dnešního náměstíčka, nad terénní hranou, napovídající, že stavba byla kdysi včleněna do opevněného areálu. Zevnějšek kostelní budovy je z roku 1880, kdy byl do pseudorománského slohu upraven pozdně barokní kostel z roku 1772. Na evangelní straně presbyteria se uchovalo gotické sanktuarium, takže si klademe otázku, co v dnešní budově kostela může pocházet ze stavby starší, jež tu stála před svatyní pozdně barokní. Sanktuarium není jediným uchovaným gotickým stavebním článkem, druhým, usazeným ovšem druhotně, a to v západním průčelí, je zlomek krabová výzdoby kamenického díla, pozůstatek artefaktu mnohem většího.

Věžovitá zvonice stojí izolovaně, není včleněna do konstrukce kostela a nemá s ním stejnou osu; její hmota upomíná na románské kostelní věže a navozuje možnost úvah o starší zástavbě v areálu předhradí.

S tím pak souvisí otázka, kdy mohl v procesu osídlení výběžků Českomoravské vrchoviny vzniknout hrad Žumberk, jež jsme seznali jako hrad poměrně veliký s dobře vybudovaným obranným systémem. Než se však pokusíme na tyto otázky odpovědět, poohlédneme se nejprve po hradech vůbec a po jejich začlenění do struktury osídlení a půdní držby.

Středověké gotické hrady jsou v Čechách a na Moravě dvojího původu. Jedny jsou hrady zeměpanské, to znamená ve třináctém století hrady královské, druhé jsou hrady šlechtické. Hrad měl několikerou funkci. První byla funkce obranná, maximální obranyschopnost, jež ochraňovala lidi a materiál uvnitř prostoru obehnaného fortifikačním systémem. Tím byla zajišťována vlastní funkce hradu, jež byl jednak branným a jednak správním střediskem více či méně kompaktního území zvaného statek, ať už byl tento statek v držbě královské, nebo šlechtické (jak to bylo s hrady na statcích církevních, patří zatím k okruhu málo prozkoumanému). K tomu u hradu přistupovala funkce sídelní, obytná. Vedle toho měl hrad také funkci symbolickou, neboť představoval majetkovou, hospodářskou, brannou a právní moc držitele, krále nebo šlechtice. Být šlechticem většího významu znamenalo tudíž držet hrad.

Pomineme-li hrady královské, vznikaly šlechtické hrady v souvislosti s konstituováním se dědičné šlechty jako stavu. V našich poměrech probíhal tento proces ve dvanáctém a ještě na počátku třináctého století, vznik (gotických) hradů je o něco mladší, podle současného stavu znalostí spadá převážně do sklonku první poloviny třináctého století.

O průběhu procesu osídlení a vzniku šlechtických sídel a statků v prostoru, jež sledujeme od Slatiňan na jih k hranicím Moravy - vzdušnou čarou je to necelých čtyřicet kilometrů - víme z přímých písemných pramenných zpráv poměrně málo. Chceme-li na shora položené otázky o osídlení a vzniku Žumberka dát alespoň dílčí odpověď, musíme vyjít z toho, co o půdní držbě v regionu víme především pro čtrnácté století, protože starší stav - je to otázka pramenné základny - známe jen torsovitě. Musíme tudíž sledovat, co víme nejenom o rozsahu a podobě statku hradu Žumberk, ale i o podobě a vzájemném vztahu dalších statků v této oblasti.

Nejprve ale k pojmu statek: Slovo "statek" bylo ve staré češtině ekvivalentem latinského "bonum", v plurálu "bona", kdežto slovo "panství" ("dominium") znamenalo soubor vrchnostenských vlastnických práv, posun významů nastal až později; slovo statek znamená tudíž v našem výkladu jak "majetek", tak "území".

Nejenom ve sledované oblasti, ale celozemsky všude, především v zalesněných, méně osídlených končinách, vznikala od jedenáctého století zeměpanským darováním jednak půdní držba církve, jednak propůjčováním zeměpanské půdy, výsluhou, půdní držba šlechty; při čemž se časem z této výsluhou propůjčené půdy stávala držba trvalá, dědičná. Ne ovšem každá půda šlechty byla získána takto výsluhou, známe i několik případů, kdy byl půdní majetek prostě uchvácen.

Oblast nynější Českomoravské vrchoviny (orografické pojmenování je novodobé) byla jak v Čechách, tak na Moravě, majetkem zeměpanským a převážně byla zalesněna. Říká to listina knížete Vladislava II., hlásící se do let 1146 - 1148: "... in silva, que interiacet inter Cazlawensem et Brinensem provinciam..." ["... v lese, jež se rozprostírá mezi Čáslavským a Brněnským krajem..."].5

Námi sledované území tvořilo severní okraj této lesní oblasti, o části tohoto území se dozvídáme z listiny Václava I. z roku 1242, jež jmenuje "... silvam, que Zlubichki dicitur, que iacet inter Camenicam et Dubraunicam rivulos..." [les, jež se jmenuje Slubičky, prostírající se mezi Kamenicí a Doubravnicí říčkami...].6

Topografické údaje této listiny jsou zcela přesné, jde o lesní újezd Slubičky, ležící mezi řekami Kamenicí, dnešní Chrudimkou, a Doubravnicí, dnešní Doubravou; jméno újezdu uchoval dodnes potok Slubice, pramenící severně od Krucemburku a ústící pod Rváčovem do Chrudimky (významy latinských slov a jejich českých ekvivalentů - "silva" = "les" a "circuitus" = "újezd" - jsou totožné).

Statek hradu Žumberk s újezdem Slubičky sousedil, řeka Kamenice (Chrudimka) tvořila hranici obou držeb. Jádru statku, hrad a lokalita Žumberk, je ovšem severněji, takže území statku se táhlo od Žumberka vzhůru do hor směrem k jihu v pruhu jedenáct kilometrů dlouhém a něco přes tři kilometry širokém až ke Rváčovu, jenž má již 586 m nadmořské výšky.

Na západě byl statek hradu Žumberk ohraničen potokem Kvíteckým a sousedil se statkem hradu Strádov a s biskupským statečkem Nasavrky. Na východě byl ohraničen potokem Olšinkou a částí toku Holetínky (Ležáku) a sousedil se statkem kláštera Podlažického a se statkem hradu Rychmburk. Městečko Nasavrky jižně od Strádova bylo drženo olomouckým biskupstvím, západně od Nasavrky se rozprostíral újezd Bojanovský, držžený Vilémovským klášterem.

Co tu ve čtrnáctém století bylo držbou církevní, vzniklo od sklonku jedenáctého do poloviny třináctého století jako zeměpanské donace, takže z původní zeměpanské držby zůstaly v tomto okruhu ve čtrnáctém století již jen sporé zbytky. Bylo to královské město Chrudim s několika vesnickými lokalitami a s lesním újezdem Králové hora u Slatiňan, vedle toho lokality Rohozná a Údavy, jež ležely na cestě vedoucí z Chrudimě na jih.

Mezi jmenovanými držbami na západě a na východě leží nezvykle protáhlý statek hradu Žumberk, ohraničen vodotečemi tak, jak byly ohraničeny ty újezdy, jejichž popisy a hranice známe z darovacích listin.⁷ Lze tudíž předpokládat, že statek hradu Žumberk vznikl jako zeměpanská výsluha rovněž v podobě újezdu.

Vznik hradu Žumberk klade dosavadní literatura až nedlouho před rok 1300, což souvisí s první zprávou písemných pramenů o existenci hradu, leč na základě shora popsané konfigurace půdní držby lze uvažovat o starším původu nejenom statku, ale patrně i hradu Žumberk, a to hlouběji ve třináctém století, protože na sklonku třináctého století se s donacemi újezdů v pramenech již nesetkáváme.

První zprávou písemných pramenů o Žumberku je půhon (žaloba) Vikarta z Polné z roku 1318, jenž pohání Pilunga ze Žumberka a jeho společníky pro škody způsobené ohněm, odehnaním koní a dobytka na Vikartově držbě v Nížkově, Sirákově a Poděšíně. Aniž bychom nyní chtěli analyzovat podrobnosti, šlo o jeden z četných bojových aktů ve válce mezi Janem Lucemburským a Friedrichem Habsburským, jenž se s pomocí části šlechty v Čechách a na Moravě chtěl zmocnit koruny Českého království. Plenění na držbě protivníka patřilo k běžnému způsobu vedení války.⁸

Potom se prameny nadlouho odmlčují, a pokud mluví, dávají zároveň podněty k novým otázkám. Ve druhé polovině čtrnáctého století je pánem na Žumberce moravský rod erbovního znamení hřebene v osobě již shora zmíněného Vaňka ze Žumberka řečeného z Boskovic. Klademe si tudíž otázku, zda k tomuto erbovnímu znamení patřil již Pilung z roku 1318. Odpovědět na ni, ať kladně, ať záporně, pro mezery v pramenech zatím neumíme. Otázka má ovšem širší a důležité souvislosti, jsou to vztahy mezi moravským a českým

teritoriem, vztahy mezi "českou" a "moravskou" šlechtou, půdní držba šlechty v obou zemích Koruny, jakož i průběh osídlení a účast na něm jednotlivých šlechtických rodů jak z Čech, tak také z Moravy.

Listinou z 21. června 1390 slíbil Vaněk z Boskovic moravskému markraběti Joštovi předání statku Žumberk a jeho intabulaci do zemských desek.⁹ Je dost pravděpodobné, že tento majetkový přesun souvisel s formováním opozice proti Václavovi IV., ale protože se nedochovaly pražské zemské desky (srozumitelněji: pozemkové knihy šlechtického majetku pro Čechy), nedovedeme povědět, zda k této intabulaci skutečně došlo.

Jako další držitelé Žumberka přicházejí pak v pramenech Kuník Kavalec ze Žumberka před rokem 1402, Jan Kavalec z Lipoltic jinak ze Žumberka, jenž v roce 1415 přivěsil svoji pečeť ke stížnému listu proti upálení Jana Husa, Vaněk ze Žumberka z let 1420 - 1440. Mohli to být majitelé, ale také pouze zápisní držitelé hradu a statku Žumberk,¹⁰ což je pravděpodobnější, neexistence zemských desek však neumožňuje závěr definitivní.

Zato však spolehlivě víme, že tito vladykové z Lipoltic patřili ve čtrnáctém století k těm ne právě hojným z nižší šlechty, kteří si dovedli nalézt cesty do řad vyšších církevních hodnostářů. Hroznata z Lipoltic byl v roce 1347 opatem kláštera Opatovického, Kateřina z Lipoltic byla v roce 1378 zvolena za abatyši kláštera sv. Jiří na Pražském hradě, v roce 1391 byla v jeptiškou v tomtéž klášteře Anna z Lipoltic.¹¹ Získání hradu Žumberka bylo tudíž zcela v souladu s ambiciózní politikou tohoto vladyckého rodu.

Kavalcové ze Žumberka se okolo roku 1440 hlásili ke straně Jiřího z Poděbrad (slovem "strana" se již v této době označovali v Čechách přívrženci politického směru¹²), ale nijak výrazněji se neprosadili. Ostatně ani držbu hradu a statku Žumberk neudrželi natrvalo, protože v roce 1454 se ve dvorských deskách setkáváme již s jiným držitelem, jímž je Viktorin z Řestok a ze Žumberka. "Theodric" čili Jetřich ze Řestok a ze Žumberka z let 1465 - 1468 mohl být jedním z Viktorinových bratří právě tak jako Viktorinovým synem či synovcem.¹³

Zde však náš výklad končí. Ocitáme se v jiném dějinném období, a o dalších osudech hradu se proto zmíníme již jen velmi přehledně, v několika větách. Od poloviny patnáctého do poloviny sedmáctého století statek poněkud vzrostl a na hradu se statkem se vystřídal řada držitelů. V roce 1760 byl statek Žumberk připojen ke statku Nasavrky a tím přestal být hrad Žumberk středem samostatného statku. Přestal být obýván a brzy byl již jen lákavým zdrojem stavebního kamene jak pro správu panství, tak pro poddané.

Dějiny se pohybují v paradoxech. Právě ona doba, za níž vyznívalo racionalistické osvícenství a rodil se historizující romantismus, neměla pro vlastní historické památky téměř smysl, a tak tomuto myšlení doby podlehl i hrad Žumberk. To, co dnes vidíme, je v pravém slova smyslu pouhé torso původní stavby, devastované na sklonku osmnáctého a v devatenáctém století. Pohled na zřícený hrad Žumberk uzavřeme tedy několika zjištěními. Rozsahem hradního jádra a vnějším opevněním patří Žumberk k hradům spíše větším, a zřejmě se od počátku vzniku hradu tento rozsah nezměnil, je to dáno terénem. Statek hradu Žumberka patřil mezi statky světské šlechty počtem lokalit ke statkům větším.

Ve čtrnáctém století byl hrad se statkem držen rodem erbovního znamení stříbrného hřebenu v červeném poli štítu. Tento moravský rod, užívající predikátu "z Boskovic", patřil v moravském markrabství k předním rodům, držba hradu Žumberk jej přiřazuje k těm rodům

předhusitské šlechty, jež držely statky jak v Čechách, tak na Moravě; otevřená otázka je, zda lze s tímto rodem spojovat i vznik hradu. Odpověď by vnesla více světla do dosud ne zcela jasné problematiky procesu osídlení a vzniku feudální držby v tomto prostoru, jenž je zároveň příhraničím Moravy.

Co do vzniku dá se statek hradu Žumberk ve skladbě půdní držby jižního Chrudimska a přilehlé Moravy vidět jako výsluha, jako původní újezd, což by mohlo posunout datování vzniku hradu hlouběji do třináctého století, než jak tomu napovídá první zmínka o hradu v písemných pramenech.

V Žumberku se také nachází zcela ojedinělá heraldická památka, je jí ze čtrnáctého století pocházející šestištítní vývod Vaňka z Boskovic. -

Studie je koncipována s ohledem na poučeného a interesovaného laika, ale tak, aby to nebylo na újmu její odbornosti. Ilustrační doprovod, možná hojnější, než je obvyklé, přijde snad vhod těm, kdo o dějinách nejenom rádi čtou, ale také rádi vidí to, o čem se píše.

doc. PhDr. Jaroslav Teplý, CSc.
Ústav jazyků a humanitních studií

